Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ... гаража | № 158 (16381) | 1983 оной июлиин 9, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

КПСС-эй Буряадай обкомой пленум тухай
ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

...й Буряадай обкомой ээлжээтэ XII пле...лдэр, июлиин 8-да Улаан-Үдэдэ болобо. ...дээрэ «КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) ...дүнгүүд болон Пленумэй тогтоолһоо, ...ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр ...дроповой хэлэһэн үгэһөө уламжалан об...партийна организациин зорилгонууд ту...дал зүбшэн хэлсэгдээ.

...дээрэ КПСС-эй обкомой хоёрдохи сек...хэр В. Г. Бирюков тус асуудалаар элид... Элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ КПСС-эй ...ын-горкомой нэгэдэхи секретарь **А. М. Беляков**, Буряадай АССР-эй соёлой министр **Д. З. Жалсараев**, КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой нэгэдэхи секретарь **В. И. Карпов**, Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой судна хабсаргагша **В. М. Минин**, Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай парткомой секретарь **Д. П. Могоева**, Улаан-Үдын районой «Маяк» колхозой түрүүлэгшэ **Д. П. Болонев**, республиканска «Буряад үнэн» газетын редактор **Р. Б. Гармаев**, Онохойн модоной-промышленна комбинадай директор **В. Е. Тугутов**, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай Президиумэй түрүүлэгшэ **М. В. Мохосоев**, республикын Телевидени болон радио-дамжуулгын талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ **Ц. Ц. Митыпов**, ВЛКСМ-эй обкомой хоёрдохи секретарь **И. Л. Федотов**, Буряадай хүдөө ажахын институдай ректор **А. Ц. Балдуев** гэгшэд хабаадалсаһан байна.

КПСС-эй обкомой пленум зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар зохихо тогтоол баталан абаба.

Пленумэй хүдэлмэридэ КПСС-эй Центральна Комитедэй Пропагандын таһагай инструктор **Е. Г. Комаров** хабаадалсаа.

ҮГЛӨӨДЭР — ЗАГАҺАШАНАЙ ҮДЭР

АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ ХӨӨРЭНЭ

...МТЫН ...ҮСӨӨР

...XXVI съездын болон пар...ай удаадахи Пленумүүд со...эй байдал һуудалые улам ...ха талаар ехэ зорилгонуу...ан байна. Тодорхойлон хэлэ...эй ЦК-гай майн Пленум ...алагдаһан Эдеэ хоолой прог...доото дээрэнь бэелүүлхын ту...орон доторнай үргэнөөр дэл... Энэ зорилгые бэелүүлгэдэ ...гаһашад, онсо үүргэ дүүргэ...бди. Тиимэһээ урдынхиһаа ...бригадна подрядай гуримаар ...ёнотойбди. Ниитын ёһо ...алай журам һайжаруулхын ...бэшэ юумэн хэгдэжэ бай...рилтэнүүдые дүүргээд бай...лта туйлагдаха гэжэ түрүү ...һоо ойлгосотой болоно. Гэбэ...а энэ гуримда орохын арга... Юуб гэхэдэ, түрүүшээр ...а гэшүүдые энээндэ бэлдэ...ыень ойлгуулха, журам эб...унда хүмүүжүүлгын хүдэл...лха, тиигэжэ үйлэдбэриин ...онол аргаар хүдэлхэ эрхэ...ёhотой байгаабди.

...эймнай урда табигдаһан ...усалга ехэтэй эдэ хэрэгүүд ...хуулаагүй һэн. Анхандашье ...бүтээсые дээшэлүүлхын ту...м гээшые һайжаруулха гэ...додог байгдаа. Журам шан...лаар урмашуулгын, мүн хэ...хэмжээнүүдые тодорхойлжо, ...бэелүүлгэдэ хамаг арга бо...а зорюулдаг һэмди. Ажалай ...жаруулгада нэн түрүүн хү...н хүдэлмэри эрид хубилга...ой шэглэлтэй болгохо хэрэг...

...аһатайһаа загаһашанаар хү...элэй дүрбэн сагта, хабар ба ...мар ба үбэлдөө далайн ямар ...агаһанай һүрэглэн ябадагые, ...аргаар тэрэниие бариха гэ...хурганадаал мэдэхэ болоһон...алайда гараха бүхэндөө эзэ...һанаагаа зобожо, хүдэлмэ...үсэбые үшөө дахин то...бди. Бригадынгаа гэшүүдэй ...үү залуушуулһаа буридэһэн ...түрүүн, дуршэлтэй бэрхэ за...Константин Федорович Мате...сей Петрович Нелюбин хоёр...адаг. Һүүлэй табан жэлнүүдэй ...ажални үндэрөөр сэгнэгдээ, ...эй Тэмдэг» орденоор шаг...а урма баяртай ябадагби.

...оной эхиндэ Буряадай АССР-...лэй ойдо 130 центнер загаһа ...үрэндэ тушааха гэһэн дээшэ...эй социалис уялга абаа һэм...үшын кварталай түсэбые ам...түгэс дүүргээбди. Тиигэжэ ...роо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ загаһа олзоборилгын бригадануудай дундаһаа түрүүлжэ, түрүүшын һуури болон шанда хүртэһэн байнабди. Мүн республикынгаа алдарта ойн хүндэлэлэй мүрысөөндэ район дотороо түрүүлжэ шадагдаа. Хахад жэлэй туршада 130 центнер загаһа олзоборилхо даабаримнай 39 центнерээр үлүүлэн дүүргэгдээ. Тиигэжэ манай бригада колхозойнгоо гүрэнэй түсэб үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулаа. «Прибайкалец» колхозоймнай загаһашад хахад жэлэй туршада 1 мянга 450 центнер загаһа олзоборилхо түсэбөө 2 мянга 36 центнертэ хүргэжэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй 6 һарын түсэбые 140 процент дүүргэбэ.

Туйлаһан амжалтануудаймнай эшэ үндэһэн хаанаһааб гэжэ ажалша хүн бүхэн һонирхохо байха. Энэ нэн түрүүн даалгагдаһан хүдэлмэридөө үндэр харюусалгатай байһанай мэдэрэлгэһээ, оролдосотой хүдэлмэриһөө гэжэ харюусаха байнаб. Ажалай шэнэ эмхидхэлээр, бригадна подрядай гуримаар даб дээрэ хүдэлжэ эхилээдүйшье һаа, энэ амжалтые өөһэдынгөө оролдолгоор, арга боломжоор туйлаһамнай лабтай. Тиимэһээ анхан хараалһан бэлэдхэлэймнай хүдэлмэри, ондоогоор хэлэбэл, шалгалта дүүрэбэ гээшэ. Һаяын сагта бригадна подрядай гуримаар бухы хүдэлмэринээ эмхидхэжэ эхилхэдээ үшөөшье ехэ амжалта туйлаха байһандаа найдагдана. Юуб гэхэдэ, бригадна подряд гэшүүн бүхэнэймнай харюусалгые дээшэлүүлхэ, бэе бэедээ табидаг эрилтэнүүдые шангадхаха, тиигэжэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ арга олгохо байна ха юм.

Амжалта туйлаха хэрэгтэмнай түрэл республикын алдарта ойдо зорюулагдаһан социалис мүрысөөн ехээр нүлөөлөө. Юрэ хэлэхэдэ, нүхэр ёһоной эршэтэ мүрысөөнэй нүлөөн тон ехэ ха юм. Бидэнтэй мүрысэдэг С. С. Федоровой, А. Д. Челпановай бригадануудай түсэбһөө гадуур загаһа олзоборилжо байхада, тэдээндэ гартахагүйн түлөө аһан шадалаараа оролдообди. Дээрэ нэрлэгдэһэн бригаданууд тус тустаа 157, 136 центнер (хахад жэлэйнь түсэб 130 центнер) загаһа бариа. Барандаа оролдоод байхадамнай колхозоймнай хамтын ашаг олзо улам ехэ болоно, эдеэ хоол элбэг дэлбэгээр абаха гэһэн партиин хараалһан зорилгые бэелүүлгэдэ сэхэ хабаадалсана гээшэбди.

«Совет эрхэтэн бүхэн ажал хэхэ эрхэтэй», — гэжэ совет Үндэһэн хуули дотор бэшээтэй байдаг. Энэ хэлэгдэһэн дээрэ совет обществын гэшүүн бүхэн ажал хэхэ уялгатай гэжэ дотороо нэмэдэгби. Юуб гэхэдэ, совет һайхан оронноймнай саашанхи хүгжэлтэ хүн бүхэнэй хэһэн хүдэлмэриһөө сүм дулдыдана ха юм. Һайнаар ажаһуухын түлөө һайнаар хүдэлхэ ёһотой гэһэн тодо мэргэн үгэнүүдһээ үндэһэлэн, ажалша коллектив бүхэн, обществымнай гэшүүн бүхэн эдэбхи үүсхэл түгэсөөр, оролдосотой һайнаар хүдэлхэ нангин уялгатай. Тиигээл хадаа бидэнэр КПСС-эй XXVI съездын болон удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, илангаяа СССР-эй Эдеэ хоолой программые бодото дээрэнь амжалтатай һайнаар дүүргэхэбди.

А. МЕТЕЛЕВ,
Кабанскын районой «Прибайкалец» колхозой загаһашадай бригадир.

...ГНАЛ

...мүрысөөндэ ...үндэр дүнгүү...ийнайнь түлөө, ...нскэ загаһа үс...заводой байгуу...лагдаһаар 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, «Байкалрыбпром» нэгэдэлэй Большереченскэ заводой загаһа үсхэбэрилэгшэ Александра Прокопьевна **Ильковае** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

Республикын загаһанай нөөсые арьбадхаха талаар ехэ хубитаяа оруулһанайнь түлөө «Байкалрыбпром» нэгэдэлэй Большереченскэ заводой загаһа үсхэбэрилэгшэ Клавдия Трофимовна **Вурковада «Буряадай АССР-эй габьяата загаһа үсхэбэрилэгшэ»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ АЖАЛАЙ ҮДЭР

ГАБШАГАЙШУУЛ

Онохойн модоной комбинадай 5 мастерска участок, 20 бригада түрүүшын хахад жэлдэ абаһан социалис уялгануудаа болзорһоонь долоон хоног урид дүүргээ. Эдэ коллективүүдэй эрхимүүдыень онсолон тэмдэглэлтэй. 3-дахи доодо складай В. А. Павловай хүтэлбэрилдэг технологическа зомгоол бэлдэгшэдэй бригада илангаяа амжалтатай. Тиихэдэ А. Н. Андрияновай, Л. А. Ластовскиин ударидадаг модо хюрөөдэгшэдэй бригаданууд түсэбһөө гадуур тус тустаа 200,8 кубометр продукци гаргаба.

Түсэбһөө гадуур 20—25 кубометр комплексно аһарта бүтээхэ гэһэн социалис уялгануудаа Т. Т. Ивановой, Т. Н. Сырцевагай, А. Р. Михальченкын даадаг бригаданууд сүм дүүргэбэ. Тиихэдэ мүрысөөндэ илатшадай тоодо 2-дохи складай А. В. Мороковой шпала хюрөөдэгшэдэй бригадые дурдалтай. Тус коллектив габшагай шангаар хүдэлжэ, түсэбһөө гадуур 2340 шпала бүтээбэ.

Арбан нэгэдэхи түсэбтэ табан жэлэй туршада 1 миллион кубометр модо хэмжүүрлэн тайраха зорилготойгоор хүдэлжэ байһан И. И. Кузнецовой түрүү бригада хараалһан болзороо мүн лэ ахинхай. Энэ коллектив байтша оной түрүүшын хахадта 500 мянган кубометр модо хэмжүүрлэн тайраһан байха юм.

Ц. ЦЫБАНОВ.

ТҮРҮҮШҮҮЛ ОЛОШОРНО

Эдэ үдэрнүүдтэ Хяагтын районой ой модоной ажахын үргэн хэрэглэлэй эд бараа бүтээн гаргадаг цехэй коллектив эрхим амжалта туйлахын түлөө оролдоно. Тодорхойлбол, цехэй хүдэлмэрилэгшэд һара бүхэндэ үйлэдбэриингөө даабарине 115—125 процент дүүргэдэг юм.

Цех дотор дэлгэрһэн мүрысөөндэ дүршэлтэй хүдэлмэришэд Юрий Филимонов, Иван Маненко, Михаил Новосадов, Владимир Молонов гэгшэд онсо шалгарна.

Һаянай тус коллективэй гэшүүн бүхэн бүтээсэтэйгээр ажаллажа захаланхай. Ушарынь гэхэдэ, эдэнэр түрэл республикынгаа 60 жэлэй ойн һайндэрые эрхим илалтаар угтаһан байна.

А. МОЛОНОВ.

АМЖАЛТАЯА АРЬБАДХАНАБДИ

Байгша ондо манай «Маяк» колхозой малшад Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө хүдөөгэй ажалшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсоод, мяха болон һү гүрэндэ худалдаха түрүүшын хахад жэлэй түсэбые болзорһоо урид дүүргэһэн юм.

Түсхайлбал, түсэбэй ёһоор 480 центнерэй орондо 487 центнер мяха, 4180 центнерэй орондо 4812 центнер һү бэлэдхэлэй пунктда оруулаад байнабди. Иигэжэ хахад жэлэй түсэбһөө гадуур 400 гаран центнер һү һаажа тушаагаабди.

Мал ажалай продуктнуудые элбэг ехээр үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ тушааха хэрэгтэ манай түрүү һаалишад, мал адуулагшад болон тугалшад ехэхэн хубитаяа оруулаа гэжэ онсолон тэмдэглэхээр. Жэшээлхэдэ, һаалишад Е. Л. Асламова, Р. Д. Санжихаева, Р. И. Бобкова, С. П. Хунтохеева гэгшэд эдэ үдэрнүүдтэ һү һааха хубиингаа гурбан жэлэй түсэбүүдые болзорһоонь холо урид дүүргэбэд. Мүн мал адуулагшад Б. С. Убушеев, Н. Д. Ангрускаев, тугалшан Г. Д. Хорёнова гэгшэд үндэр дүнгүүдые туйлана.

Манай колхозой Гужарай болон Далахайн һү һаалиин фермэнүүд мүнөө районой бухы фермэнүүдэй дунда хоёрдохи болон гурбадахи һууринуудые эзэлжэ ябана. Эдэ фермэнүүдэй һаам үдэр оноохо тума нэмэнэ.

Холын бэлшээридэ дүрбэн гүүртэ гэхэ гү, али бүхыдэнь 700 үхэр, 400 адуу гаргаабди. Мал адуулагшад нэмэлтэ шэгнүүр ехээр абаха гэһэн социалис уялгануудые абанхай.

В. АДУШЕЕВ,
Түнхэнэй районой «Маяк» колхозой ахамад зоотехник.

ЗОРИҺОНДОО ХҮРЭБЭ

Улаан-Үдын гэр байра барилгын комбинадай В. Н. Кулинецэй хүтэлбэрилдэг барилгашадай бригада предприяти доторoo суурхаһаар үнинэй. Эгээл эрхим гэжэ тоологдодог тус бригада алибаа бухы түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргэдэг заншалтай.

Ниислэл хотын Октябрьска районой Барилгашадай проспектдэ 82 бүлын һууха байрын гэрэй дотор талынь хүдэлмэриие Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо сүм дүүргэхэ гэжэ тэдэ шиидээ һэн. Тиигэжэ нэгэ халаанай туршада нэгэ штукатуршан 33 дүрбэлжэн метр хэмжээнэй хүдэлмэри хэхэ гэһэн социалис уялга абтаһан байгаа. Бригадын гэшүүд абаһан уялгануудаа үлүүлэн дүүргээ—хүн бүхэниинь халаанай туршада 40 дүрбэлжэн метр хэмжээнэй гэрэй дотор талын хүдэлмэри хэдэг һэн.

— Эдэ амжалтануудтнай юунһээ үндэһэтэй гээшэб? — гэжэ бригадир Кулинецһээ асуухадамнай, иигэжэ харюусана:

— Нэн түрүүн харюусалгаяа гүнзэгыгөөр мэдэрэлгэһээ. Эндэһээл үндэһэлжэ, бригадымнай гэшүүн бүхэн бүхы шадалаараа оролдожо хүдэлнэ ха юм. Мүн республикынгаа алдарта ойдо зорюулагдажа, улам эршэдэһэн социалис мүрысөөн түсэбүүдэймнай үлүүлэн дүүргэлтэдэ горитойхоноор нүлөөлөө. Тиимэһээл хараалһан зорилгонуудаа сүм бэелүүлжэ шадаа гээшэбди.

Коллективэйнгээ амжалта туйлаха хэрэгтэ ажалай түрүүшүүлэй оруулһан хубита ехэ. Габшагай шанга ажалаараа бусадтаа үльгэр жэшээ харуулан, бригадынгаа гэшүүдэй залуур болоһон дүршэлтэй бэрхэ хүдэлмэришэдые нэрлэбэл, Г. И. Торопова, И. А. Оголева, Г. А. Баталова гэгшэдые дурдалтай.

Тэдэнэй дундаһаа ажалай ветеран, коммунис ажалай ударник Галина Иннокентьевна Торопова эдэбхи үүсхэлээрэе, үндэр бүтээсэтэ ажалаараа онсо шалгарна. Тэрэнэй хэһэн хүдэлмэри харахада, нюдөөрөө мэдэрхэгүй гэхээр нэгэ жэгдэхэн, хонхо-ёнхо газар огто байдаггүй. Тиимэһээ Галина Иннокентьевнагай хүдэлмэри эрхим шанартайгаар тушаагдадаг. Дээдэ гарай мэргэжэлтэн, шадамар бэрхэ һурган хүмүүжүүлэгшэ Г. Торопова комбинадайнгаа түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн болонхой.

Зураг дээрэ: Г. И. Торопова.
М. СУТУРИНАЙ фототекст.

...ХИТЭЙГЭЭР, ЭРХИМ ШАНАРТАЙГААР

...унай тарялан дээ...үдэлмэри бусална, ...дэртэ таряашадай ...олошорно. СССР-... июлиин 4-нэй мэ...ёһоор, 11 миллион ...тар талмайн орoо...оохото-бобово ур... (кукурузые оруу...хадагдаад байба. 6,3 ...ектарай ороoһон со... долоон хоногто үр...лгын хүдэлмэри горитойгоор үргэдэһэн байна. Ровенско, Сумска, Тернопольско, Черниговскэ, Алма-Атинска, Джамбулска, Орловско, Курска, Тамбовско болон Саратовска областьнуудай таряашад ургаса хуряалгадаа ороо. Дунда Азиин республиканuудай, Хойто Кавказай, Доодо Поволжиин, Украинын урда районуудай, Казахстанай ба хара хүрьһэтэй түбэй районуудай тарялан дээрэ ургаса хуряалга түлэг дундаа ябуулагдана.

Хуряалга-зөөлгын комплекснууд ба отрядууд хаа хаанагүй хүдэлнэ. Механизаторнууд вахтова аргаар ажаллана. Тиигэжэ техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэгдэнэ. Мүнөө жэлэй ургаса хуряалгын онсо шэнжэнь гэбэл, хамтын подряд нэбтэрүүлгэ болоно. Ургасын гээлтэтэй тэмсэлдэ ехэ анхарал хандуулагдана. Унаһан таряа хадажа, сохихоор агрегадууд түхеэрэгдэнхэй.

Орон дотор бүхыдөө 36 миллион гектарһаа дээшэ талмайн таримал ба сабшалангай ногоон нэгэ дахин сабшагдаад байна. Энэнь нёдондо жэлэй энэ хугасаатай сасуулхада, 4,6 миллион гектараар ехэ болоно. 26,9 миллион тонно үбһэ, 34 миллионһоо дээшэ тонно сенаж, 4,8 миллион тонно силос нөөсэлэгдөө. 2,8 миллион тонно ногооной гурил үйлэдбэрилэгдөөд байна.

(ТАСС).

ОЛОН ТҮМЭНДЭ ХАБААТАЙ ИСКУССТВО

МОСКВАГАЙ УЛАСХООРОНДЫН XIII КИНОФЕСТИВАЛЬ

Арадуудай хоорондохи этигэл найдалые, үгэеэ ойлголсолгые бэхижүүлхэ талаар кинематограф тон ехэ үүргэ дүүргэдэг юм. Москвагай уласхоорондын кинофестивалиин «Киноискусствын гуманизмын түлөө, эб найрамдалай ба арадуудай хоорондохи хани барисаанай түлөө!» гэһэн уряа энэ талаар экранай уран бэлигтэниие уряална.

Совет ороной ниислэл хотодо эхилһэн 13-дахи уулзалгада 104 ороной, уласхоорондын ба национальна 6 эмхиин киногой ажал ябуулагшад сугларһан байгаа. Хоёр долоон хоногой туршада дэлхэйн киногой эрхим бүтээлнүүд харагшадай анхаралда табигдаха. Мүнөө түрүү үзэлтэй кинематографиин зохёон буулгаһан 500 гаран фильм харуулагдаха юм.

Фестивалиие нээлгын баяр ёһолол июлиин 7-до Гүрэнэй Түбэй концертнэ зал соо болобо. Совет болон тадаадын киноискусствын элитэ ехэ ажал ябуулагшад, национальна кинематографистнуудай хүтэлбэрилэгшэд олониитын түлөөлэгшэд эндэ сугларба.

Москвагай уласхоорондын XIII кинофестивальда хабаадагшадта, айлшадта нүхэр Ю. В. Андроповой эльгээһэн амаршалга удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтагдаа. Фестивалиин эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Госкинотой түрүүлэгшэ Ф. Т. Ермаш амаршалгые соносхон уншаһан байна.

Фестивальда анхаралаа хандуулһанайнь түлөө тэрэ сугларагшадай ба бүхы совет кинематографистнуудай үмэнэһөө Юрий Владимирович Андроповто гүнзэгы ехэ баяр баясхалан хүргэбэ.

Эб найрамдалай түлөө арадуудай хоорондо хүршэ ёһоной һайн харилсаа холбоо, үгэеэ ойлголсолгые тогтоохын түлөө тэмсэлдэ киногой дүүргэдэг үүргые иимэ үндэрөөр сэгнэлгэ, эб найрамдалай ба энэрхы һайхан сэдьхэлэй гол ёһонуудые баримталдаг түрүү үзэлтэй киноискусствын нэрэ хүндые дээшэлүүлнэ, хараа бодолыень бэхижүүлнэ.

СССР-эй Кинематографистнуудай холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь Л. А. Кулиджанов кино-харалгын нээгдэһэнтэй дашарамдуулан, фестивальда хабаадагшадые амаршалаад, тэдэнэртэ зохёохы шэнэ амжалтануудые хүсэбэ.

Уласхоорондын жюриин түрүүлэгшэнэр — кинорежиссёр С. И. Ростоцкий (уран һайханай фильмүүдэй конкурс), публицист ба драматург Г. А. Боровик (бага хэмжээнэй фильмүүдэй конкурс), уран зохёолшо А. Г. Алексин (хүүгэдэй фильмүүдэй конкурс) — олон оронуудай киногой элитэ мэдээжэ уран бэлигтэнтэй, ниитын ажал ябуулагшадтай сугларагшадые танилсуулаа.

Баярай марш зэдэлнэ. Фестивалиин һүлдэ тэмдэгтэй туг мандуулагдана. Уласхоорондын XIII фестиваль нээгдэбэ.

(ТАСС).

ЛАУРЕАДУУДТА ШАГНАЛ БАРЮУЛАГДАБА

Эрдэм, техникын талаар 1983 оной СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шангай лауреадуудай дипломууд, энгэртээ зүүхэ тэмдэгүүд ехэ бүлэг эрдэмтэдтэ, мэргэжэлтэдтэ июлиин 7-до Москвада, Кремлиин Свердловско зал соо барюулагдаа. Арадай ажахые хүгжөөлгын гол шэглэлнүүдээр шэнжэлэлгын, проектно-конструкторска ба технологическа хүдэлмэри бэелүүлһэн. эдэ шэнжэлгэнүүдэй үрэ дүнгүүдые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэн байгаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, ГКНТ-гэй түрүүлэгшэ академик Г. И. Марчук, РСФСР-эй дээдэ ба тусхай дунда һуралсалай министр И. Ф. Образцов шагналнуудые барюулхадаа, лауреадуудые үнэн зүрхэнһөө халуунаар амаршалаад, тэдэнэй зохёон байгуулхы ажал ябуулгада амжалтануудые хүсэбэ.

(ТАСС).

ТЕАТРАЛЬНА БҮЛГЭМЭЙ ПРАВЛЕНИИН ПРЕЗИДИУМЭЙ ЗАСЕДАНИ

Совет театральна искусствын уран бэлигтэн зохёохы ажал ябуулгыгаа үзэл сурталай-уран һайханай хэмжээе саашадань дээшэлүүлхын түлөө тэмсэхые, шэнэ хүниие—коммунис общество байгуулагшые хүмүүжүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулхые шиидэнхэй байһанаа мэдүүлнэ гэжэ Бүхэроссиин театральна бүлгэмэй правлениин президиумэй июлиин 7-до болоһон үргэдхэгдэмэл заседани дээрэ тэмдэглэгдээ. КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр ВТО-гой бэелүүлхэ зорилгонуудта тэрэ зорюулагдаһан байгаа.

Элидхэлшэ ВТО-гой правлениин президиумэй түрүүлэгшэ СССР-эй арадай артист М. И. Царев болон үгэ хэлэгшэд мүнөө үе сагай темые үргэнөөр харуулха, арад зоной ажабайдалтай холбоо барисаагаа бэхижүүлхэ шухала гэжэ тэмдэглэбэ.

(ТАСС).

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ БА ХАНИ БАРИСААНАЙ ПОЕЗД

БРЕСТ. (ТАСС). Франциһаа ерэһэн эб найрамдалай ба хани барисаанай поездые Брестын ажалшад баглаа сэсэгүүдээр, хилээмэ-дабһаар угтаба. Хүдэлмэришэд болон студентнэр, багшанар болон санаартад, профсоюзай эдэбхитэд, политическэ партинуудай ажал ябуулагшад ерэһэн байгаа.

Домог суута Брестын хэрэмдэ айлшад тэрэниие хамгаалагшадай гаргаһан баатаршалга тухай хөөрэһэн зүйлнүүдтэй танилсаба.

Франциин Эсэргүүсэлтын хүдэлөөндэ хабаадагша, табан үхибүүдэй эхэ Полетт Рафье эндэ наһа бараһан эхэнэрнүүдэй ба үхибүүдэй нэрэнүүдтэй мрамор шулуун плитагай урда удаан зогсобо.

Совет эб найрамдалта дурадхалнууд буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха талаар тон шухала, удха шанартай байна гэжэ Полетт Рафье хэлээ. Ядерна буу зэбсэгтэй баруунай гүрэнүүдэй энээндэ һайн харюу үгэхыень дэлхэйн арадууд хүлеэнэ гэжэ тэрэ тэмдэглэнэ.

Дайн дажарта эсэргүү митинг энэ үдэр Брестдэ болобо. Тэрээндэ хабаадаһан совет болон француз хүнүүд эб найрамдал хангаха, шахардуу байдалые һуларуулха, буу зэбсэгүүдые хуряаха хүсэлэнтэй байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

ТЭМСЭЛЭЙ БА ИЛАЛТАНУУДАЙ ЗАМ

Июлиин 7-до Москвада, Гүрэнэй Түүхын музей соо нээгдэһэн «Тэмсэлэй ба илалтануудай зам» гэһэн выставкэ ленинскэ партиин мүндэлһэн тухай, РСДРП-гэй хоёрдохи съездын бүхэдэлхэйн түүхэтэ удха шанар, социалис ба коммунис байгуулалтын бүхы шатануудта КПСС-эй бэелүүлдэг олон янзын ажал ябуулга тухай хөөрэнэ.

Партиин Программа болон Устав, съездын баталан абаһан бусад документнүүд экспонадуудай дунда бии. Съездын заседанинууд тухай тэмдэглэлнүүд онсо һонирхол үүсхэнэ. РСДРП-гэй хоёрдохи съездын хүдэлмэри тухай Европын социал-демократическа партинуудай һанамжануудтай газетэнүүд эндэ табигданхай.

Шэнэ түхэлэй партинуудые байгуулгада В. И. Ленин ехэ үүргэ дүүргэһэн байгаа. Партийна зэргэнүүдэй арюун нангин байхын түлөө тэрэнэй тэмсэһэн тухай хөөрэһэн юумэн эндэ бии.

(ТАСС).

ЭХЭ ОРОНДОО ОШОХОЁО МОРДОБО

КИЕВ. (ТАСС). Совет хүтэлбэриин уряалаар СССР-тэ ерээд байһан ФРГ-гэй Федеральна канцлер Г. Коль Эхэ орондоо ошохоёо июлиин 7-до Киевһээ мордобо.

ҮГЛӨӨДЭР — ЗАГАҺАШАНАЙ ҮДЭР

ОМОЛИИН һҮРЭГ ОЛОШОРХОНЬ

Байгал далай хэр угһаа хойшо омоли загаһаараа алдаршанхай юм. Эндэ эгээл ехэнь гэхэдэ, 1942 ондо 91 мянган центнер үнэтэ загаһан олзоборилогдоһон байна. Удаань 20 жэлэй туршада загаһа барилгын хориглогдоһоо урид 40-өөд мянган центнер олзоборилогдоог hэн. 1968 онһоо энэ тоо 8 мянган центнертэ хүрэтэр доошолуулагдаа.

Байгал далайн загаһанай нөөсын ингэжэ хоролгын ушар шалтагаан хадаа дайнай үеын болон дайнай хойто жэлнүүдтэ загаһа ехээр олзоборилогдоһон байна. Байгал далайн уһанай хэмжээнэй бага болоһон, Байгалые тойроод ой модо отолһон, далайда шудхадаг уһа мүрэнүүдые модо урадхуулжа, промышленна предприятинуудһаа хэрэглэгдэһэн уһа гаргаха, Байгал далайн уһые бузарлаһанаа эхтэй. Мүнөө үедэ омолиин һүрэгүүдые олошоруулха талаар ехэ хэмжээнүүд абтана. Байгалда шудхадаг гол мүрэнүүд руу промышленна предприятинуудай хэрэглэһэн уһа табилга, модо урадхуулга хоригдоо. Загаһа үсхэбэрилгын заводууд баригдажа, хуушануудынь нилээн шэнэлэгдэнэ. 1983 ондо загаһа үсхэбэрилгын заводуудай ниитэ хүсэнинь омолиин дүрбэн миллиард жараахай хүрэтэр гаргаха гэхэ гү, али 1982 онойхиһоо 2,5 дахин дээшэлхэ байна.

Загаһа олзоборилгын хоридсод байһан түрүүшын жэлнүүдтэ загаһанай түрьһэ абахын тула гү, али научно-шэнжэлгын хэрэгээр жэлдээ 5—6 мянган центнер омоли баригдадаг байгаа. Удаань научно-олзоборилгын хүдэлмэрини үедэ жэлдээ 10 мянганһаа дээшэ центнер омоли баригдаа hэн. 1982 ондо Байгалай омоли тусхай хэмжээгээр олзоборилогдоһон болонхой. Тэрэ үедэ Байгал далайһаа 18 мянган, мүн Байгалда шудхадаг гол мүрэнүүдһээ 4 мянган центнер омоли загаһан олзоборилогдоһон байна.

Омоли загаһа үсхэбэрилгын хэмжээн Байгалһаа түрьһэеэ хаяхаа гол мүрэнүүд руу гарадаг омолиин һүрэгүүдэй тооһоо, Байгал далай руу урдан ородог түрьһэнүүдэйшье, жараахайнуудайшье тооһоо дулдыдаха байна. «ВостоксибрыбНИИпроект» институдай шэнжэлгын дүнгүүдээр харахада, мүнөө омолиин һүрэгүүд 30—40-өөд онуудай үеынхитэй адли болонхой. Тиигэжэ Сэлэнгэ мүрэндэ 2,3 миллион, Дээдэ Ангарада 2,1 миллион, Баргажанда 0.52 миллион тоодо хүрэнхэй. Омолиин жараахайнуудайше тоо һүүлэй жэлнүүдтэ 3,4 дахин олошоро.

Омолиин һүрэгүүдые олошоруулха хэрэгтэ искусственна аргаар загаһа үсхэбэрилгэ ехээр нүлөөлдэг байна. Эндэ 1250 миллион жараахай гаргадаг Большереченскэ, 250 миллион жараахай гаргаха Чивыркуйска заводууд онсо һуури эзэлнэ. Энэ хоёр завод һүүлэй табан жэл соо жэлдээ 825 миллион жараахай Байгал далайда табина. Мүн тиихэдэ жэл соо 1500 миллион омолиин ба 2,5 миллион хилмэ загаһанай жараахай гаргаха Сэлэнгын ба омолиин миллиард жараахай гаргаха Баргажанай заводууд баригдаад, проектнэ хүсэндөө оруулагдажа байнхай.

Мүн тиихэдэ омолиин һүрэгүүдэй олошорхо хэрэгтэ һаад татахагүйн тула Байгал далайда, мүн тэрээндэ шудхадаг уһа мүрэнүүд дээрэ нилээд ехэ хэмжээнүүд абтаха байна. Тиигэжэ омолиин һүрэгүүдэй түрьһэеэ хаяха үедэ Кичерэ голой адагта, Баргажан голдо суднануудай ябалгые гуримшуулха. Баргажан, Түрхэ голнуудаар, мүн Байгал далайгаар модо урадхуулгые хорихо байна.

Гадна Байгал шадарай хэдэн нуурнууд шэнжэлэгдэжэ, омолиин жараахай үсхэбэрилгэдэ хэрэглэгдэхээр бэлдэгдэнэ. Тэрэнэй ниитэ талмай 2 мянган гектар болохоор. Эндэ 40 миллионһоо дээшэ жараахай үсхэбэрилхээр байна.

1968 онһоо 1982 он болотор манай республикада жэлдээ дунда зэргээр 27 мянган центнер жэжэ загаһан олзоборилогдоһон байна. Тэрэнэй 79 процентнь Сэлэнгын ба Баргажанай олзоборилгын районуудта тудана. Промышленна аргаар олзоборилхо жэжэ загаһанай нөөсэ Баргажанай райондо ба Хойто-Байгалда яһала ехэ. Гэбэшье уһа мүрэнүүдэй хорожо, Байгал далайн уһанай нюрууганай доошолһоной шалтагаанаар жэжэ загаһанай һүрэгүүд мүн лэ үсөөржэ байнхай. Тиигэжэ тэдэнэй олзоборилгошье доошолоо.

һүүлэй үедэ Байгал шадарай нуурнуудай уһан канадска элодея гэжэ буртаг үбһөөр дүүрэжэ, загаһа олзоборилгодо ехэ һаад татана. Тиигэжэ жэшээнь, Посольско соорой гурбанай хоёр хубида загаһа олзоборилхо аргагүй болошонхой. Саашадаа энээнэй ямар хэмжээндэ хүрэхые хэлэхэнь бэрхэтэй. Энэ буртаг ургамал түргэнөөр дэлгэржэ, Байгал далайда, Сэлэнгын адагта, Истогой нуурнуудта, Ангар мүрэнэй адагта дүүрэшэнхэй.

Жэжэ загаһанай һүрэгүүдэй үсөөржэ, тэрэнине олзоборилхо арга боломжонуудай хүшэрдэжэ байһан ушарһаа тэдэ загаһа үсхэбэрилхэ, олзоборилгын хүдэлмэрине эрид шэнэлхэ хэмжээнүүд хараалагдахаар болоо. Эндэ канадска элодеятай тэмсэхэ хүдэлмэри дары түргэн эмхидхэхэ шухала. Тэрэнине механическа аргаар (сабшажа), биологическа аргаар (сагаан амур табижа) һалгаха байна. Мүн тиихэдэ жэжэ загаһа олзоборилхо элдэб зэр зэмсэгүүдые шэнэлэн хэрэглэхэ шухала.

Байгалай һэлбэрүүһэн загаһа олзоборилго 1969 онһоо хоригдоһон юм. Тиигэжэ тэрэнэй нөөсэ нилээд алмагдаа. Мүнөө һэлбэрүүһэн загаһанай һүрэгүүд промышленна аргаар олзоборилгын хэмжээндэ хүрэжэ байнхай.

Мүнөө Байгал далайда жэлэй 350—400 тонно хадаран загаһан олзоборилогдоно. Тэрэнэй нөөсэ бүхыдөө 1,8 мянган тоннодо хүрэхөөр гэжэ тоологдоно.

Загаһа олзоборилгын ниитэ хэмжээндэ республикын газар дайда дээрэхи нуурнууд ехэ хубитаяа оруулха юм. 1970—1975 онуудта Ярууна-Харгын нуурнуудта жэлэй 500—560 тонно загаһан олзоборилогдоһон байна. 1976—1981 онуудта энэ хэмжээн 800—900 тоннодо хүрөө. Олон жэлэй туршада уһа нуурнуудай уһан бага боложо, загаһанай үдэхэ, үбэлжэхэ эрхэ байдалай муудаһанай шалтагаанаар, бага нуурнуудта загаһанай һүрэгүүд үсөөрһэн байна. Тиигэжэ загаһа олзоборилгошье доошолоо. Жэшээнь, 1982 ондо республикын бүхы нуурнуудһаа 347,2 тонно загаһан олзоборилогдоһон байха юм. Тэрэнэй 73,8 процентнь Ехэ-Ярууннаһаа олзоборилогдоо, 1969 онһоо эхилжэ, Ярууны нуурнуудта пелядь загаһанай жараахайнууд табигдана.

Нуурай загаһануудай һүрэгүүдые олошоруулхын тула тэндэхи загаһанай ажахые һайжаруулха хэмжээнүүд хараалагдана. Тиигэжэ, жэшээнь, 1981 онһоо Ярууны нуурнуудта 20 мянган гектар талмайтай загаһанай ажахы баригдажа эхилэнхэй. Энэ жэл бүри 1,26 мянган тонно товарна продукци үгэхөөр хараалагданхай юм. Эндэ үнэтэ загаһанай жараахайнууд гаргагдажа, нуурта табигдаха байна. Тэндэ гол түлэб пелядь, муксун, сазан, лещ загаһан үсхэбэрилэгдэхэ.

Мүнөө үедэ «ВостоксибрыбНИИпроект» институт Гусиноозерскын загаһанай ажахын проект зохёожо байнхай. Жэлэй 900 гаран тонно товарна продукци үгэхэ энэ ажахын түрүүшын ээлжээнэй барилга 1984—1986 онуудта хэгдэхэ юм. Эндэ гол түлэб омоли, сазан загаһанууд үсхэбэрилэгдэхэ.

Республикын загаһанай ажахын хүдэлмэрилэгшэд Буряад оронойгол нуурнуудтахи загаһанай һүрэгүүдые олошоруулжа, загаһанай продукциин хэмжээе эрид дээшэлүүлэн, шанарыень һайжаруулхын түлөө оролдон тэмсэнэ. Энэ хадаа тэдэнэй Эдеэ хоолой программада оруулха хубитань болоно бшуу.

С. БУЛДАЕВ,
КПСС-эй обкомой таһагые даагша.

„СЭНХИР ТАЛЫН УРГАСА"

Дэлхэйн океанай захагүй уудамда, уһа мүрэн, нуурнууд дээрэшье загаһашад ажалайнгаа вахтада жагсана. Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ тэдэнэр өөһэдынгөө хубитые ехээр оруулна. Загаһа олзоборилогшодойшье, тэрэнине бүйлүүлагшадайшье хүнгэн бэшэ ажалые совет хүнүүд үндэрөөр сэгнэдэг гээшэ. Тэдэнэй заншалта һайндэрэй урда ТАСС-ай корреспондент СССР-эй Загаһанай промышленностиин министр В. М. Каменцевта хандажа, урдаа табигдаһан зорилгоёо тус һалбариин яажа шидхэжэ байһан тухай хөөрэжэ үгэхыень гуйһан байна.

— Владимир Михайлович, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он), июниин (1983 он) Пленумүүдэй шийдхэбэринүүдые бэелүүлэн, ажалайнгаа ашаг үрые дээшэлүүлхэ гол зорилготнай хэр бэелүүлэгдэжэ, табан жэл соо загаһанай промышленностине хүгжөөхэ хэрэгтэ тэрэтнай хэр нүлөөлжэ байна гээшэб?

— Манай заншалта һайндэр мүнөө жэлдэ баяр жабхаланта сагта боложо байна. Һалбаримнай ажалшад бүхы совет арад зондоо адляар, КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин материалнуудые гүн гүнзэгыгөөр шудалан, ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр дэмжэжэ байнхай.

Пленум дээрэ хэлэһэн үгэ соогоо Ю. В. Андропов, совет арад зонине эдеэ хоолой зүйлнүүдээр таһалгаряагүйгөөр хангаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулжа, энэ асуудалые бүрин шидхэлгэдэ СССР-эй Эдеэ хоолой программа зорюулагданхай гэжэ тэмдэглээ бэлэй. Тэдэнине бэелүүлгэдэ ороной загаһанай ажахы онсо үүргэ дүүргэхэ байна.

Загаһанай промышленность хадаа орон дотор гаргагдадаг эдеэ хоолой белогой 20 гаран процентые үйлэдбэрилдэг, үндэр хүгжэлтэтэ һалбари болоно. Һануулан хэлэбэл, Эдеэ хоолой программаар хараалагдаһанай ёһоор, 1980 ондо хүн бүхэндэ 17,6 килограмм загаһа олзоборилогдоһон һаа, тэрэ 19 килограммда хүргэгдэхэ байха.

Тиимэһээ загаһа олзоборилгын шэнэ эрхэ байдалда үйлэдбэрине үндэһөөрнь шэнэдхэн һайжаруулха болоно бди. Ажалша коллективүүдэй нэн түрүүшын уялга хадаа олзоборилогдоһон загаһаяа гамтай һайнаар болбосоруулга болоно гээшэ.

Загаһанаар хэгдэдэг эдеэ хоолой шанарые һайжаруулан, янза бүринень олошоруулха гээшэ һалбаримнай ажалай гол шэглэлэй нэгэн. Түсэбөөр хараалагдаһан тооень нэрлэбэл: загаһанай продукциин 98,5 процентнь эрхим ба нэгэдэхи сортын байха зэргэтэй.

Энэ табигдаһан даабари дүүргэхын тулада шэнжэлэлгын хүдэлмэри ябуулагдадаг, дэлхэйн океанай баялигые гамтайгаар ашаглаха, олзоборилгын флодые улам оньһожоруулан, бүри ехэ ашаг олзотой болгохо зорилго табигдана. Мүн Совет ороной эрье шадарай далайнуудай болон гол мүрэнүүдэй баялигые арьбадхаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. Гансахан энэ табан жэлдэ орон доторхи нуурнуудтахи үнэтэ загаһануудые олзоборилго 1,8 дахин дээшэлхэ юм.

Загаһа олзоборилгые суднануудай экипажнуудай, колхозууд болон предприятинуудай олонхи коллективүүд арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Тэрэнэй ашаар загаһашад хахад жэлэйнгээ түсэб болон уялгануудые үлүүлэн дүүргэжэ, үнгэрэгшэ жэлэй энэ үесынхидэ орходоо, нилээд ехэ амжалта туйлаһан байна.

— Һалбариингаа техническэ арга боломжо тухай хөөрэжэ үгыт?

— СССР-эй загаһанай ажахын мүнөөдэрэй байдалаар харахада, тэрэнэй материально-техническэ баазынь улам бэхижэжэ, мүнөө үеын шэнэ флодоор хангагдажа, эрье шадарай загаһа болбосоруулгын, судна бүтээлгын ба заһабарилгын, губшуур, гүльмэ нэхэлгын, амһартануудые бүтээлгын предприятинуудтай болонхой. Мүн тусхай портнууд холодильнигууд болон нуурнуудта загаһа үсхэбэрилгын заводууд олоор баригдана.

Загаһа олзоборилгын колхозуудшье үргэдхэгдэн хүгжэжэ, түрүү оньһон техникээр хангагданхай ажахынууд болоно. Тэдэнэр загаһа ехээр олзоборилхынгоо хажуугаар, загаһа үсхэбэрилдэг, мүн загаһанай продукци гаргадаг болонхой. Оро-

О

Примориин «Новый мир» колхоз жэлэй туршада хорин табан миллион түхэригэй олзо доходтой. Энэнь ажахыда социально-экономическа хүгжэлтын түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхэ арга олгоно.

Мэргэжэлэйнгээ һайндэр колхозой загаһашад түсэбтэ табан жэлэй гурбан жэлэй түсэбые дүүргэжэ угтаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: баян олзо.

ТАСС-ай фотохронико.

Агропромышленна комплекс: дүй дүршэл

БЕЛОРУССИИН ПОЛЕСИИН ШЭНЭ ШЭНЖЭ

Белоруссиие нуур сөөрэмөөр элбэг хизаар нютаг гэжэ үнинһөө хойшо нэрлэдэг юм. Газарайнь гурбанай нэгые гэхэ гү, али 13 миллион гектарыень ехэ багахан горход болон олон тоото нуурнууд, намагууд эзэлдэг. Белорусууд тэрэнине Полеси гэжэ нэрлээд, ехэ нютаг оромнай гэжэ дуунууд болон үльгэрнүүд соогоо магтан дууладаг байна.

Полесиин газар дээгүүр тэдэнэй уг гараалнууд — дреговичнууд ба древлянууд ажануужа, баян оэшэ тариан ажалаа эрхилдэг, эртэ урда сагһаа хойшо Полещук гэжэ нэрлэгдэдэг hэн. Тарла тариха участок дээрээ тэдэ модо олон һөөг бургааһа унагаажа, тэдэнээ галдадаг байгаа. Үнэһэниинь үтэгжүүлгэ болоһо үгэдэг hэн. Анзаһаар газараа элдүүрилээд, үрэһэ хүрэнгэ хаядаг. Түрүүшын хоёр жэлдэ ургаса хүряадаг hэн, тиигээд лэ газарайнь шэмэ дууһаад, ондоо участогта ошожо. баһал энэ ажалаа дабтан эхилдэг байһан юм. Полещук арай шамай амин хоолойгоо тэжээдэг, Полесиин байгаалиин арга боломжо һандаран һаладаг hэн.

Энэ хизаарай ажамидаралыень саашадань үргэлжэлүүлхэ ямар арга бииб? Энэ асуудал эрдэмтэдэй, ажахыгаархинай, мелиораторнуудай анхаралые гансахан жэлдэ хандуулна бэшэ, харин тэдэнэр Белоруссиин Полесиин асуудалнуудые хамтадаа шидхэхые хүсэнэ.

Һая болотор эндэхи хахалмаар газарнуудынь тракторай болон комбайнай ябахын аргагүй, намаг налхиин хоорондохи багахан аралнууд байгаа. Мүнөө үедэ Полесидэхи газарай 60 процент дээрэ мелиорациин хүдэлмэри хэһэнэй ашаар тарианай ургаса гектар бүриһөө 45 центнертэ хүргэгдөө.

Хатаагдаһан намаг налхи газар юумэ ургуулха талаараа эгээл һайн ургасатай хара газарһаа муу болоо юм. Тэдэнэй 85—90 процент органическа бодосуудһаа бүридэнхэй байдаг. Ондоо нэгэ һониин баримта газар элдүүрилхэ үедэ ушардаг биологическа һандаралгын ашаар имаа хүрьһэн ургамалай хэрэглэдэг эдеэ улам ехээр үгэдэг, сагай үнгэрхэ бүри үрэжэлынь доошолдоггүй, харин дээшэлдэг. Малай бэлшээриин болон сабшалангай газарай ашаг шэмэ дээшэлдэг, тэжээлэй элдүүри һайжаран, малай тоо толгой ургадаг юм.

Мүнөөнэй Полеси гээшэ хэдэн миллион гектар һайжаруулагдаһан газартай, мүнөө бүхы Белоруссиин бэлдхэдэг мяха 1990 ондо абажа шадаха, аша үрэтэй мал ажалтай болонхой, Полесиин предприятинууд ба агропромышленна комплекснууд гээшэ заншалта белорус тосхонһоо тад ондоо, агрогород шэнги шэнэ һуурин тосхонуудтай, олон мянган тариашад шэнэ байдалда ажаһуудаг. Имэ 20-ёод агрогород байгуулагданхай, тэдэ бүхыдөө 70-аад болохо юм. Мүнөөнэй Полеси гээшэмнай урдандаа гансал онгосоор гү, али морёор ашаа зөөдэг газараар баригдаһан мүнөөнэй автомобилиин харгынууд болоно.

Эдеэ хоолой программын ёһоор, 1990 он болотор республика дотор 110 мянган гектар уһалууриин газар ашаглалгада оруулха ба 950—970 мянган гектар намаг ба уһа ехэтэй газар хатааха, Полесиин доро газартахи хүдөө ажахын элдүүрие үерһөө хамгаалха түрүүшын барилгануудые дүүргэхээр хараалагдана.

Полесиин газар хамгаалхын тула элдүүрилхэ хэрэгтэй. Тиихэдэ элдэб асуудалнууд гарадаг байна. Хэр зэргээр намаг хатааха6? Һиирэг модо, һөөгүүдые үгы хэмээр гү? Эдэ бүгэдэ олон тоото нуур, горхонуудые гүйхэн болгохогүй гү? Агнуурнии элдүүри хэр зэргэ муудахаб? Полесидэ хартаабха таримаар гү? — гэһэн асуудалнууд гансашье байгаалиие шэнжэлэгшэдэй ба хүдөөгэй хүн зоной зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэдэг оэшэ. Хартаабха, хурляхада, талмайнь аяар ерэхэ жэлэй май хүрэтэр хооһон байна. Органическа бодосуудынь һалхинда хиидэдэг. Полесидэхи таригдаһан хартаабхын гектар газар жэл соо 10—12 тонно хуурай торфоёо гээдэг.

Гадна мал ажалые эрхилэлгэ энэ хангалтагүй байдалые абардаг байна. Мал ажал олон жэлдэ ургадаг ногоо хэрэглэдэг гээшэ, тиимэ тула энээгээр газараа эзэлхэ гэжэ оролдодог. Үдхэн ногоон хадаа үбһэн, сенаж, ногооной гурил болоно бшуу. Эдеэ хоолой программа һайн шанартай мяха үйлэдбэрилхэ үүргэ Полесидэ үгөө. Гэбэшье мелиораци ехэдхэхэдээ, саашадаа мал ажалда айхабтар хэрэгтэй уһа бага болгожорхижо магад. Эрдэмтэдэй тоолон гаргаһанай ёһоор, хэрбээ һүүлэй арбан жэлэйхидэл адляар мелиораци ба уһа гаргашалгын ургаа һаань, 2000 ондо эндэ 3 миллиард кубометр уһан дуталдаха байна.

Имэ орёо шухала асуудалнууд олон. Гадна мелиораци хэхэһээ арсажа, тэдэнине шидхэхэ бэшэ, харин шанаржуулха, газарайнгаа онсо өөрсэ байдалые зүбөөр сэгнэхэ ёһотойбди гэжэ эрдэмтэд тобшолол хэнэ.

Полесиин асуудалнуудаар

БАЙГАЛАЙ БАЯЛИГЫЕ ГАМНАХА

Ороноймнай загаһашад эдэ үдэрнүүдтэ, заншалта һайндэрөө угтуулан эршэтэй шангаар хүдэлжэ гараба. Загаһанай промышленностиин предприятинууд дээрэ 1200 зүйлэй загаһанай продукци үйлэдбэрилэгдэжэ, СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ нилээд ехэ нэмэлтэ оруулна.

Манай Буряадай республикада промышленна аргаар загаһа олзоборилгые «Байкалрыбпром» нэгэдэлэй предприятинууд болон Байгалай рыбакколхозсоюзай 5 колхоз эрхилдэг юм. Республикын уһа мүрэнүүдтэ болон нуурнуудта жэлдээ 48 мянган центнер загаһан олзоборилогдоно. Тэрэнэй 22 мянган центнерынь Байгалай омоли болоно.

Байгалай омоли хадаа загаһа олзоборилгын эгээл үнэтэй продукци болодог гээшэ. 1969 онһоо эхилжэ, омоли үсхэбэрилхэ хэмжээнүүдэй абтаһанай һүүлээр энэ үнэтэ загаһанай һүрэгүүд олошоржо, 1976 онһоо эхилэн туршалгын олзоборилго эхилээ hэн. Тэрэ сагһаа хойшо омоли загаһа олзоборилго 8 мянган центнертэ хүргэгдэнэ. «Байкалрыбпром» нэгэдэлэй предприятинуудһаа 1983 оной хабар миллиардһаа дээшэ омолиин жараахайнууд далайда табигдаһан байна. Сэлэнгын, Баргажанай загаһа үсхэбэрилгын заводуудай гүйсэд хүсэндөө ороходо, жэл бүри омолиин 4 миллиард шахуу жараахай Байгал далайда табигдажа, жэл соо 40-өөд мянган центнер энэ үнэтэ загаһа олзоборилхо арга боломжо олгогдохо байна.

Байгал далай шадархи байгаалиие хамгаалха зорилготойгсор, мүн Байгал далайн загаһанай нөөсэнүүдые улам арьбадхаха талаар манай «Байкалрыбвод» управлениин коллектив нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулдаг юм. һүүлэй арбан жэлдэ загаһа харууһалалгын органуудай материально-техническэ бааза нилээд һайжаруулагдаа. Мүн управлениин подразделенинүүд дээдэ ба дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэдээр бүридхэгдөө.

Загаһанай нөөсэнүүдые харууһалха инспекци мүнөө 3 миллион гаран гектар уһа сөөрэм харууһална. Тэрэнэй баялигые харууһалха хэмжээнүүдэй нэгэн гэбэл, загаһа барилгые гуримшуулга болоно. Манай ихтиолог-мэргэжэлтэд, республикын газар дайда дээрэхи уһа сөөрэмүүдтэхи загаһанай нөөсэнүүдые хараадаа абан, загаһа барилгые гуримшуулха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулдаг гээшэ. Тиихэдэ санитарна албанаймнай хүдэлмэрилэгшэд промышленна болон хүдөө ажахын предприятинуудһаа хэрэглэгдэһэн уһа сөөрэмүүдтэ гаргалгые нарин хиналтадаа абанхай. Тэдэнэй шалгалтын дүнгүүдээр тусхай хэмжээнүүд абтадаг, тэрэ гуримые эбдэһэн хүтэлбэрилэгшэдтэ зэмэ тохогдодог байха юм. Мүн хуули бусаар, хомхойрон загаһа олзоборилогшодшье хэһээгдэдэг байна.

«Байкалрыбвод» нэгэдэлэй коллективүүдэй дундаһаа загаһанай нөөсэнүүдые харууһалгын Байгал-Сэлэнгын, Баргажанай, Хойто-Байгалай инспекцинүүд илангаяа шалгарһан байна. Тэндэхи инспекторнүүд болон ниитын эдэбхитэд загаһа олзоборилгые гуримшуулха талаар нютагай зоной дунда ойлгуулалгын ехэ хүдэлмэри ябуулдаг гээшэ.

Ю. КАЛАШНИКОВ,
«Байкалрыбвод» управлениин начальник.

КОНСЕРВЭ ГАРГАХА ХАҺА

КИШИНЕВ. Молдавида консервэ бэлдэхэ хаһа эхилээ. Мүнөө жэлдэ 1 миллиард 600 миллион баанха консервэ үйлэдбэрилэгдэхөөр хараалагданхай.

Мүнөө розо сэсэгэй набша намаагаар хоншуу һайхан варени үйлэдбэрилжэ эхилээ. Хэдэн үдэрэй үнгэрхэдэ промышленность үрэ жэмэс болон овощ болбосоруулжа эхилхэ юм. Колхоз, совхозуудта томо плантацинуудтай зэргэлээд баригдаһан заводуудай 150 пункт тэдэнэй горитой хубине тушаажа абаха байна. Эндэ суглуулагдаһан ургасые консервэлхээр бэлдэдэг юм.

Үйлэдбэрие ингэжэ эмхидхэхэдэнь, смежнигүүдтэ ашатай туһатай байна. Колхоз, совхозууд предприятинуудта ургаса зөөхэеэ болиходоо автотранспортые бусад хүдэлмэридэ хэрэглэхэ аргатай болоно. Мүнөө жэлдэ республикын консервын промышленность 1200 мянган тонно үрэ жэмэс, виноград ба овощ болбосоруулха юм.

АЖАЛШАДТА — АНХАРАЛ

Совет хүнүүдэй аша туһын тулада, һайн ажабайдал тухайнь һанаата бололго, анхарал оролдолго гаргалга манай партиин политикын гол зорилго мүн. Ажал дээрэхи эрхэ байдал, ажалшадай ажаһуудалай ба амаралтые саашадань һайжаруулха гээшэ тон шухалада тоологдоно гэжэ КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум дээрэ тэмдэглэгдэһэн байна. Тус зорилго бэелүүлгэдэ профсоюзуудай яажа хабаадалсажа байһан тухай ТАСС-ай корреспондентнүүд ингэжэ мэдээсэнэ.

ҮЙЛЭДБЭРИ ОНЬҺОЖОРУУЛҺАНАЙ АШААР

Фрунзе хотын СССР-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ хлопок ээрэлгын фабрикада хүшэр хүндэ, бар хүсэнэй ажал дууһан оньһожоруулагданхай. Тус предприятида хүдэлмэришэдэй ажалайнь эрхэ байдал улам һайжаруулха гэһэн программа зохеогдонхой юм. Профсоюзай эдэбхитэдэй үүсхэлээр бэлэн болоһон продукци ябуулха контейнернэ түхеэрэлгэ нэбтэрүүлэгдэнхэй, үйлэдбэридэхи станок түхеэрэлгынь зүбөөр хубаарилан табигданхай тула, олон цехэй ажал хүдэлмэридэ тэрэнине үргэнөөр ашаглан хэрэглэхэ арга олдоһон байна.

Энэ ушарһаа хүдэлмэришэ эхэнэрнүүдэй ажал нилээд хүнгэн боложо үгэһэн, мүн олон хүнине сүлөөлжэ, хүдэлмэришэдөөр дуталдадаг ондоо ажалда хабаадуулха аргатай болоо юм.

БҮХЫ ЮУМЭН КОЛЛЕКТИВЭЙ ТҮЛӨӨ

Красноярскын сэргэ хоолойн контородо һүүлэй хоёр жэлэй туршада ажалһаа сүлөөлэгдэхэ гэһэн нэгэшье мэдүүлгэ хаража үзөөгүй байха. Эндэхи профсоюзай эмхи эндэ ехэ үүргэтэй. Тэрэнэй үүсхэлээр кадрнуудай ниитын таһаг байгуулагдажа, коллективһээ хүнүүдэй гаража ошохо шалтагаанине өөрынгөө хиналтада абаһан байгаа.

— Ажалай эрхэ байдалай муу байһанһаа олон зон манай предприятиһаа гаража ошохо баатай болодог байгаа, — гэжэ тус таһагые даагша О. Ходжаниязов хөөрэнэ. — Манай дурадхалаар предприятидамнай эдеэ хоолой шэнэ магазин нээгдээ, Каспиин далайн эрьедэ элүүржүүлгын бааза баригдаа юм. Амаралтын үдэр контсрынхид бүхэли бүлөөрөө эндэ ерэжэ амардаг, путевкынь профсоюз түлэдэг байха. Энэ мүн бэшэшье ондоо хэмжээ ябуулганууд коллективэй тогтонижолгодо ехэ туһалһан байна.

ГЭРТЭЭ АЖАЛЛАГШАД

Тбилисиин «Бахтриони» гэжэ трикотажна нэгэдэлдэ 200-гаад хүн хүдэлхөөр нэмэжэ оробо. Зүгөөр эдэмнай предприятида ерэжэ хүдэлнэ бэшэ, харин гэртээ байгаад ажалладаг юм.

Гэртээ хүдэлдэг эхэнэрнүүдые предприяти бүхы хэрэгсэлээр дүүрэн ханганхай, заһабарилаадшье үгэдэг. Хэлсэгдэһэн үдэртэ тэдээндэ эсхэгдэһэн бүд асаржа үгтэдэг, мүн бэлэн болоһон продукци гэрһээнь абаашагдадаг юм.

— Бидэ коллективһээ таһарангибди гэжэ оройдоошье һанадаггүйбди, предприяти дээрэ хүдэлжэ байһан хүнүүдтэй тон адли эрхэтэйбди, — гэжэ оедолшо эхэнэр Р. Ломтадзе манда хэлэбэ. Ажалһаамни намда хүнгэлэлтэтэй путевко үгөө, тиихэдэ зунай үедэ би хоёр үхибүүдээрээ Боржоми шадарай пансионадта амарха байнаб.

ХАЛУУН ЭДЕЭ МАШИНААР АСАРНА

Хүн зонине зөөдэг автобусуудай жолоошодой эдеэ хоол эмхидхэхэ асуудал Вологдын автоколонныи профсоюзай комитет шидхэнхэй. «Анхандаа жолоошод эдеэлхэ столово бэдэрдэг байгаа һаа, мүнөө хуушаржа хэрэгһээ гараһан автобусой һандалинууд абтаад, столово болгогдон түхеэрэгдэнхэй юм. Имэ автобус—столово эртэ үглөөгүүр автобусуудай рейсдэ гарахаһаа урид маршрудай эгээ захын пунктнуудаар тойрожо, жолоошодто халуухан эдеэ абаашажа үгэдэг болонхой. Үдын хооллолгын урда тээ тус автобус-столово тэрэл замаараа ябажа, жолоошодто үдын эдеэ абаашажа үгэдэг.

Имэ анхарал оролдолго һайн үрэ дүн үгэжэ эхилээ. Бүхы маршрудаар ябадаг автобусууд графигаа таһалдуулхаяа болинхой.

УҺАН ЗАМ УРИНА

Киевэй «Арсенал» заводой хүдэлмэришэд «В. И. Ленин» гэжэ теплоходоор Канев город ошоо.

Байгша ондо Украиныш уһан замаар 2 хахад миллион тоотой хүн зон аяншалха байна. Аятай зохид дүрбэн палубатай «В. И. Ленин», «КПСС-эй XXV съезд», «Советская Россия», «Евгений Вучетич» гэхэ мэтэ лайнернууд аяншалагшадые хангаха юм. Харин Киев—Болгариин Русе порт гэжэ уласхоорондын линидэ «Николай Добролюбов» гэжэ теплоход амарагшадые зөөнэ.

РАДУУДАЙ АХА ДҮҮГЭЙ БҮЛЭ СОО

ТАЛЫН ҮНДЭҺЭН ХУБИЛАЛТАНУУД

нэрнэй гайтай ехэ үүргэ дүүргэ. Харин таба мянгатанай үнэн зоримгой, үүсхэл түгэажалые буряад арадай үндэрөөр сэгнэһэниинь гайхалтай бэшэ. Тиин округой хүдөө нютагуудта колхоз, совхозууд байгуулагдажа, үйлэдбэридэ социалис ёһоной харилсаа холбоон илаа бэлэй.

Революциин урда тээ Агын тала дайдада промышленна предприятинууд огто үгы һааб даа. Түрүүшын табан жэлнүүдэй туршада промышленна артельнүүд эмхидхэгдэһэн, хирпиисын ба избёосхын заводууд хүдэлжэ эхилһэн юм. Тэрэшэлэн округой дэбисхэр дээрэ ашагта малтамалнуудые бэдэрэлгэ захалһан байна.

Энэл үедэ арадай гэгээрэлые, элүүрые хамгаалгые хүгжөөхэ, хүн зоной соёлой хэм хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар нилээд үргэн дэлисэтэй, аша үрэтэй хүдэлмэри амжалтатайгаар ябуулагдаһан гээшэ.

Удаань совет арадай зохёохы ёһоной амгалан тэнюун ажабайдалые фашис Германиин харата добтолго һаатуулаа гэжэ бидэ мэдэнэбди. Округоймнай хүн зон бүхы совет арадтаяа нэгэн хүн шэнгеэр жагсажа, социалис Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй болон бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэһэн түүхэтэй. Дайнай талмай дээрэ харуулһан баатар габьяагайнгаа түлөө манай нютагай 2180 хүн Советскэ Союзай орден, медальнуудта хүртөө юм. Тиихэдэ Базар Ринчино, Александр Парадович гэгшэд Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн алдартай. Мэргэн буудагшад Семен Номоконов Тогон Санжиев хоёр тухай һураг суу тэрэ үедэ бүхы фронтнууд дээгүүр зэдэлдэг байһан юм. Ара таладэ—тылдэ илалтые ойродхон, ámарха сүлөөгүй ажаллаһан хоёр мянга гаран агынхид «1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ шэн габьяата ажалай түлөө» гэһэн медальнуудаар шагнагдаһан юм. Димид Манзарановагай, Норжимо Цыденовагай, Гунсэн Цоктоевагай, Дугбэйма Сариевагай хүтэлбэрилдэг тракторна бригаданууд басагад бүхы Байгалай умэнын нютагаар магтуулжа байдаг һэн.

Мүнөө Агын Буряадай автономито округ хүгжэнги промышленностьтай ба хүдөө ажахытай, үндэр соелтой нютаг болоо.

Совет арадуудай аха дүү ёһоной хани барисаае бэхижүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулһанайнь, ажахыгаа болон соёлоо хүгжөөлгэдөө амжалта түйлаһанайнь түлөө СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум 1972 ондо Агын округые Арадуудай Хани барисаанай орденоор шагнаһан юм. Удаань, 1977 ондо, округ хоёрдохи Ажалай Улаан Тугай ордендо хүртэһэн байна.

Округой экономикодо хүдөө ажахы гол һуури эзэлдэг. Мүнөө үедэ Агын тале дайдада 26 колхоз ба совхоз, эбэртэ бодо мал болон хонидые шахан таргалуулдаг гурбан нэгэдэл, шубуунай хоёр фабрика тоологдоно. Арбадахи табан жэлэй туршада эдэ ажахынууд жэл бүри дунда зэргээр гүрэндэ 14,2 мянган тонно мяха, 14,3 мянган тонно һү, 9,6 мянган тонно орооһо таряа, 3,9 мянган тонно нооһо, бусад хүдөө ажахын продукци худалдаһан байгаа.

Округоймнай колхоз, совхозуудай гол фонд, 1982 оной һүүлэй мэдээгээр, 135 миллион түхэригтэ хүрөө юм. Агын элдин талада 900 мянга гаран хонид, 64 мянган эбэртэ бодо мал бэлшэнэ. Тарилгын талмайнь хэмжээн 236 мянган гектар гэжэ богсаагдана. Ажахынуудай мэдэлдэ 2 мянга шахуу элдэб түхэлэй трактор, 1100 гаран автомашина, 700 шахуу комбайн, хүдөө ажахын бусад техникэ бии. Һүүлэй жэлнүүдтэ ажалай гайхамшагта түрүүшүүл шалгаржа, үнэн сэхэ, эрмэлзэлтэ хэрэгүүдээрээ нютаг нугадаа суурхаһан байдаг. Тэдэнэй тоодо хонишод—XIX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Эрдэни Жамсаранов, СССР-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ совхозой Цыренжаб Батоцыренов, Агын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон, КПСС-эй XXV съездын делегат Дашидондок Пурбуев, Могойтын районой «Улаан Одон» колхозой хонишон, Ажалай Алдар Солын хоёр шатын ордента Цырендаши Цыдыпов ороно.

Һүн далай салгидуулдаг бэрхэ һаалишадшье манда бии. Жэшээлхэдэ, Могойтын районой «Путь Ильича» колхозой Анна Шугаева, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой Ханда Юндунова, СССР-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ совхозой Анна Сараева, Людмила Веселова гэгшэдые эндэ дурдахада болоно.

«Россия» колхозой механизатор Г. И. Стафеева эрхим ажалаараа шалгаржа, Паша Ангелинагай нэрэмжэтэ шанда хүртэһэн габьяатай. Округой коммунистнууд тэрэниие КПСС-эй XXVI съездын делегадаар һунгаа һэн. Нүхэр Стафеевагай жэшээгээр хүдэлдэг механизаторнууд округ доторнай олон. Кировэй нэрэмжэтэ колхозой Х. Х. Гаттиятуллин, «Родина» колхозой М. Батодалаев, «Дружба» колхозой Н. В. Бич гэгшэдые эндэ нэрлэе.

Мүнөө үедэ манай округто 900 гаран дээдэ ба тусхай дунда һургуулитай хүдөө ажахын мэргэжэлтэд хүдэлжэ, үйлэдбэриие һайжаруулха, ашаг үрэ ехэтэй болгохо хэрэгтэ бүхы хүсэл эрмэлзэлээ зорюулна. Тэдээн соонһоо РСФСР-эй габьяата агроном Б. Б. Мунсулов (Кировэй нэрэмжэтэ колхоз), РСФСР-эй габьяата механизатор Д. Д. Дугаров («Коммунизм» колхоз), РСФСР-эй габьяата уралан нарижуулагша, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахамад инженер Ц. Ц. Батомункуев (Хүнхэр) болон бусадыематан хэлэмээр.

Олон жэлэй туршада хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хүдэлжэ, дүй дүршэлөөр түгэс болоһон хүтэлбэрилэгшэдые эндэ дурдаагүйдэ аргагүй. Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой Бальжинима Манжиев, XXII партсъездын нэрэмжэтэ, «Родина» колхозуудай түрүүлэгшэнэр Дамби-Жалсан Дондоков, Норбо Доржиев гэгшэд хүн зондоо хүндэтэй, бэлигтэй бэрхэ эмхидхэлшэд байһанаа нэгэтэ бэшэ гэршэлээ.

Революциин урда тээ Агада промышленность байгаагүй гэжэ дээрэ хэлээ һэмди. Мүнөө үедэ жэлдээ 10 миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилдэг 13 промышленна предприяти округтомнай тоологдоно. Тэдэнэй цех болон участогуудта 1600 гаран хүн хүдэлдэг. Хоморой металлнуудай холисо, хирпиисэ, мебель, хюрөөдэмэл материалнууд, избёосхо, яһанай гурил, һүнэй продуктнууд гэхэ зэргын зүйлнүүд эндэ үйлэдбэрилэгдэнэ.

Манай округто 50 гаран арад болон үндэһэ яһатадай түлөөлэгшэд, эбтэй эетэй бүлэ болон хамтараад, ажаһууна гээшэ. Тэдэнэй дунда буряадууд, ородууд, украинецууд, белорусууд, казахууд, хальмагууд, татарнууд, башкирнууд, мордванууд болон бусадшье үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд бии.

Совет засагай жэлнүүдтэ округ доторнай соёл гайхамшагаар хүгжэжэ шадаа. Мүнөө колхоз, совхозуудта, һургуулинууд болон больницануудта, мүн бусадшье эмхи зургаануудта 2 мянга шахуу дээдэ эрдэмтэй агрономууд, зоотехнигүүд, инженернүүд, врачнар, багшанар, соёлой хүдэлмэрилэгшэд ажаллана.

Хэрбээ Агууехэ Октябриин революциин урда тээ округой дэбисхэр дээрэ сройдоол ганса хоёр класстай училищи байдаг һаа, мүнөө бүхы хүн зонойнь дүрбэнэйнь нэгэ хуби һургуулиин һурагшад болонхой юм. Округой һургуулинуудта мэргэжэлээ һайн шудалһан 1300 гаран багшанар хүдэлдэг. Эндэхи һургуулинуудые амжалтатайгаар дүүргэжэ гараһан олохон лэ хүнүүд эрдэмтэд боложо, Москва, Ленинград, Киев, Эрхүү, Улаан-Үдэ болон Советскэ Союзай бусад хото городуудай дээдэ һургуулинуудта, эрдэм-шэнжэлгын институудта ажаллажа байдаг. 1920 ондо Ага һууринда багшанарай училищи нээгдэһэн юм. Тэрэниие дүүргэжэ, багшын диплом абаһан Дулма Раднаевна Раднаева, Нина Иннокентьевна Малкова болон бусад РСФСР-эй һургуулинуудай габьяата багша гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байха. Округоймнай 145 багшанар «РСФСР-эй гэгээрэлэй отличник» гэһэн тэмдэгүүдээр шагнагданхай. Харин тиихэдэ Советскэ Союзай орден ба медальнуудаар шагнагдаһан арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдшье бэһэл олон бии. Тэдэнэй дундаһаа Эхэ ороной эгээн дээдын хайрада—Ленинэй ордендо хүртэһэн Цыбжит Балдановна Балданова, Цыцык Жамьяновна Бандanжабон гэгшэдые эндэ тусхайлан нэрлэхэ хүсэлтэйбди.

Революциин урда тээ эгээлэй буряад зондо медицинскэ ямаршье туһаламжын үзүүлэгдээгүй байһаниинь ойлгосотой. Мүнөө үедэ округоймнай больница, диспансер, бусад медицинскэ эмхинүүдтэ 140 гаран врачнар хүдэлжэ, ажалшадай элүүр энхые наряар харууһалан сахина. Тэдээн соонһоо РСФСР-эй габьяата врач, Ленинэй ордента Нина Федосеевна Балдановае, Ажалай Улаан Тугай ордента Бато Эрдынеевич Эрдынеевые, Арадуудай Хани барисаанай ордента Жамсаран Ландакович Ландаковые нэрлэлтэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ округ доторнай бэеын тамирай соёл ба спорт айхабтар түргэн хүгжэжэ байнхай. Манай округто һүүлэй хэдэн жэлэй туршада Сибирь болон Алас Дурнын түрүү һууриин, РСФСР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын тула томо томо мүрысөөнүүд үнгэргэгдэһэн байна. Илангаяа Агын округой мэргэн һур харбагшад холо, ойгуур суурхаа юм. СССР-эй чемпион, уласхоорондын классай спортын мастер Мэлс Дабаев мүн лэ ороной чемпион Галина Архипова болон бусадай нэрэнүүдые бүхы орон дотор мэдэхэ гээ һаа, алдуу болохогүй.

Ленинскэ национальна политикын ашаар лэ округ доторнай соёл культура һалбараа. Үнэхөөрөөшье, тосхон һууриин бүхэндэ соёлой байшангууд, клубууд, библиотекэнүүд хүдэлнэ. Тиихэдэ хүгжэмэй һургуулинууд, арадай театрнууд, окружной филармони, хоёр музей бии ха юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай округой ажалшадай ажабайдалда болоһон бүхы гайхамшагта хубилалтануудые юрэдөө тооложо барахаар бэшэ.

КПСС-эй XXVI съезд, тэрэнэй удаа болоһон партиин Центральна Комитедэй Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдээр урмашан зоригжоһон Агын буряадай автономито округой ажалшад, түйлаһан амжалтаяа арьбадхан, гэрэлтэ һайхан ерээдүй тээшэ совет бүхы арадуудтай эм эмээ түшэлсэн, зориг түгэлдэр дабшана.

Д. ТУМЭНБАЯРОВ,
КПСС-эй Агын окружкомой секретарь.

Манай ороной олон мянган эдир хүбүүд, басагад ойрын үдэрнүүдтэ дунда һургуулинуудаа дүүргэжэ, болбосоролой аттестадуудые абаад, ажабайдалайнгаа үргэн замда гарахань гээшэ. Тэдэнэй олонхинь дээдэ һургуулинуудта һуралсалаа үргэлжэлүүлхээр конкурсно шалгалтануудые бариха байна. Студентнэрэй шэнэ халааниие абаха үе гээшэ дээдэ һургуулинуудай харюусалгатай хаһа болодог. Ушарынь хадаа нэгэдэхи курсда студентнэрые хэрэг ёһоор абаһанһаа, арадай ажахыда ерээдүйн мэргэжэлтэдые бэлдэхэлгын шанар дулдыдадаг байна. Тиимэһээ гансашье гүйсэд һайн эрдэм мэдэсэтэй бэшэ, мүн шэлэһэн мэргэжэлдээ эдир үетэнэй тон дуратай байха гээшэ шухала болоно.

Буряадай хүдөө ажахын институт Сибирь болон Алас Дурна зүгтэ оршодог манай ороной мэдээжэ дээдэ һургуулинуудай тоодо ородог. Тэрэнэй табан факультедүүдтэ очно болон заочно һуралсалаар хүдөө ажахын дээдэ эрдэмтэй мэргэжэлтэд бэлдэгдэдэг. Тэдэнэй дунда хүдөө ажахын үйлэдбэриин экономист-эмхидхэлшэдые, бухгалтер тоо бүридхэгшэдые бэлдэдэг экономическа факультет тухай онсолон тэмдэглэлтэй.

Институдай экономическа факультет тиимэшье үнинэй бэшэ, 1962 ондо байгуулагдаһан юм. Тэрэ сагһаа хойшо факультет хүдөө ажахын үйлэдбэриин ёһотойл штурман болохо олон тоото экономист-эмхидхэлшэдые бэлдэжэ гаргаа. Эрдэм ухаанай шэнэ туйлалтанууд болон түрүү практикада, партии болон правительствын шиидхэбэринүүдтэ түшэглэн, экономист-эмхидхэлшэ хадаа хүдөө ажахын эмхинүүдэй хүгжэлтын түсэбүүдые научна үндэһэ баримтатайгаар зохёожо, хүдөө нютагуудай хүгжэлтые хурдадхаха зорилготой.

Тиихэдэ хүдөө ажахыда бухгалтериин тоо бүридхэгшэ, экономист хадаа үйлэдбэриин һалбаринуудай материально-мүнгэн жасын орошо, гарашые эмхидхэжэ байха ёһотой.

Һайнаар табигдаһан тоо бүридхэл гээшэ ажалшадай хэһэн бүтээһэн ажалайнгаа аша үрөөр омогорхохо, ажахын экономикые улам саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ нүлөөлдэг.

АЖАЛАЙМНАЙ ЗАЛУУ ХАЛААН

ҺУРАЛСАЛДА УРИНАБДИ

Ажахынуудай экономическа түсэблэлгын албан хадаа улад зоной ажал хэрэгые гуримшуулан эмхидхэхэ, ниитын баялигта гамтайгаар хандаха эрхэ нүхэсэл мүн.

Шадабаритай бэрхэ мэргэжэлтэдые бэлдэхэ хэрэгтэ дурсагдагша факультет оньһон түхеэрэлгэнүүдээр түгэс хангагданхай. Эндэ мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ харюусама тоолон тодорхойлолгын түб эмхидхэгдэнхэй.

Факультедэй бүридэлдэ хүдөө ажахын һалбаринуудай зургаан мэргэжэлэй кафедра тоологдоно. Жэшээлхэдэ, социалис хүдөө ажахын түсэблэлгэ болон эмхидхэлгэ, хүдөө ажахын экономико, хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэ, финансын болон бухгалтериин тоо бүридхэлгэ, ажахын ажал ябуулгын статистика, экономическа кибернетикын болон бусад.

Факультедэй студентнэрэй ниитын ажабайдал болон һуралсал һонирхолтойгоор үнгэрдэг. Жэшээлхэдэ, жэл бүри студентнэрэй барилгын «Экономист», «Сибирячка» бригаданууд эмхидхэгдээд, Камчатка, Волгоград болон БАМ-ай барилгануудта ошожо ажалладаг. Гадна студентнэрэй уран һайханай бүлгэмүүдэй харалга болон институт доторой спортивна мүрысөөнүүд хүхюу, сонгойгоор үнгэрдэг. Тиихэдэ студентнэр элдэб кружогуудта, ниитын мэргэжэлэй факультедүүдтэ хабаадалсажа, ниитын хоёрдохи мэргэжэл шудалдаг.

Экономическа факультедтэ табан зуу гаран студентнэр һурадаг. Тэдэнэй олонхинь «һайн», «эрхим» гэһэн сэгнэлтэнүүдтэйгээр һурадаг. Тиигэжэ 1982—1983 онуудай үбэлэй сессидэ тэдэнэй абаһан бүхы сэгнэлтэнүүдэй 80 процентнь «эрхим», «һайн» байгаа юм. Ленинскэ стипендиат, ВЛКСМ-эй факультедэй бюрогой секретарь Орсоева, Поликарпова, Рогова, Вотякова болон бусад факультедэйнгээ омогорхол болонхой. Тиихэдэ СССР-эй спортын мастернууд Ц. Аюшеев, В. Федоров, Д. Доржиева болон бусад бэлигтэй спортсменүүд факультедэйнгээ, мүн институдайнгаа спортын нэрэ хүндые амжалтатайгаар хамгаална.

Эмхидхэгдэһэн сагһаа хойшо үнгэрһэн хорин жэлэй туршада экономическа факультедые хоёр мянга шахуу студентнэр дүүргэжэ гараа. Тэдэнэй олонхинь хүдөө ажахын һалбаринуудаар, научна эмхи зургаануудаар, ороной элдэб хизаар нютагуудта партийна, совет болон профсоюзай, мүн комсомолой элдэб шатын хүтэлбэрилэгшэдээр ажаллажа байна. Тэдэнэй нэгэ заримыень дурдабал: П. М. Болонев Улаан-Үдын районой «Дружба» колхозой түрүүлэгшээр, Г. Татаринцев Прибайкалиин районой «Зырянский» совхозой директорээр, экономикын эрдэмэй кандидадууд Н. Т. Цыремпилова, М. Б. Туманова гэгшэд түрэл факультедүүдтээ, тиихэдэ Н. Щербаков, Г. Родионов, С. Брылев гэгшэд парткомуудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэдөөр ажаллана.

Марксистско-ленинскэ теорёор зэбсэгжэжэ, экономическа дээдэ эрдэм шудалжа гараһан манай факультет дүүргэгшэд оронойнгоо Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ горитой хубитаяа оруулжо ябана.

И. ХАРЖЕЕВ,
Буряадай хүдөө ажахын институдай доцент, экономическа факультедэй партбюрогой секретариин орлогшо.

ТООСОО ХЭБЭ

Ажалай Улаан Тугай ордента Бүхэроссин театральна общестбын Президиумэй правлениин ээлжээтэ заседани үсэглэлдэр Москвада үнгэргэгдэбэ. «КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар ВТО-гой, мүн тэрэнэй отделениинүүдэй үг зорилгонууд» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

ВТО-гой Буряадай отделениин түрүүлэгшэ, РСФСР-эй арадай артист Д. Ц. Дашиев республикын театрнуудай хүдэлмэри тухай элидхэл хэбэ.

Манай корр.

ХИЛЫН ● ТАСС ● АПН ● СААНАҺАА

ВЕНЭДЭХИ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

ВЕНЭ. Түбэй Европодо Зэбсэгтэ хүсэнүүдые ба буу зэбсэгүүдые адли тэгшээр хороохо тухай Венэдэ боложо байһан хөөрэлдөөнүүдэй пленарна заседани дээрэ ВНР-эй делегациие хүтэлбэрилэгшэ Т. Леринц үгэ хэлээ. Пресс-конференци дээрэ журналистнуудта мэдээсэгдэһэнэй ёһоор, Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Прагада абтаһан Политическэ деклараци дотор, эдэ оронуудай партийна ба гүрэнэй хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадай Москвада болоһон уулзалгын үедэ баталагдан абтаһан хамтын мэдүүлгэ дотор дайнай аюулые зайсуулан сарахын туһа аргатай бүхы юумэ хэхэ урян НАТО-гай оронуудта, дэлхэйн бүхы оронуудта хандажа соностоо гээд тэрэ анхаралаа хандуулһан байгаа.

Венэдэхи хөөрэлдөөнүүд дээрэ социалис гүрэнүүд энэ хараа шэглэлээ залан сэхээр бэелүүлхые оролдоно. Февралиин 17-до тэдэнэй абаһан дурадхалнууд, байгша оной июниин 23-да абтаһан «Түбэй Европодо зэбсэгтэ хүсэнүүдые ба буу зэбсэгүүдые адли тэгшээр хороохо ба тэрээнтэй холбоотой хэмжээнүүд тухай үргэн ехэ хэлсээнэй» проект эдэ бүгэдые элирхэйлэн харуулна.

ЭКОССОС-ой СЕССИ

ЖЕНЕВЭ. ООН-ой экономическа ба социальна соведэй (ЭКОССОС) сесси эндэ нээгдэбэ. 54 гүрэнэй түлөөлэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана. Дэлхэй дээрэхи экономическа байдалые зүбшэн хэлсэлгэ, Израилиин булимтаран эзэмдэһэн араб газар нютагуудай национальна байгаалиин баялигуудай бэеэ дааһан байдалтай байха тухай асуудал транснациональна корпорацинуудай ажал ябуулга, уласхоорондын эрдэм, техникын харилсаанай, мүн элшэ хүсэнэй ба байгаалиин нөөсэ баялигуудые ашаглалгын харилсаанай үргэн олон асуудалнууд сессиин зүблэхэ зүйлдэ табигдана. Хүгжэжэ байгаа оронуудта экономическа ба техническэ туһаламжа үзүүлэлгын асуудалнууд сесси дээрэ горитой һуури эзэлхэ байна.

ХАНИ БАРИСААНАЙ, ХАРИЛСАА ХОЛБООНОЙ ХҮГЖЭЛТЭ

БУХАРЕСТ. Советскэ Союзтай хани барисаагаа, харилсаа холбоогоо хүгжөөхэ гээшэ Румыниин Коммунис партиин, Румыниин гүрэнэй политикын саг үргэлжын, залан сэхэ хараа шэглэл болоно гэжэ РКП-гэй ЦК-гай орган —«Скынтейя» газетэ. «Бата хани барисаан, олон талын үрэ түгэс харилсаан» гэһэн статья соогоо бэшэнэ.

СРР-эй ба СССР-эй хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон, нэгэ нэгэндээ туһалалсалга тухай шэнэ договорой 13 жэлэй урда тээ Бухарестдэ гар табигдаһан ушарые манай арадууд тэмдэглэхэдээ, харилсаа холбоонойнгоо үргэн ехэ, үрэ түгэс болоһо байһанда урмашан баясана гэжэ статья дотор хэлэгдэнэ.

Адли тэгшэ эрхын, нэгэ нэгэеэ хүндэлэлгын, национальна бэеэ дааһан байдалай, уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын тол ёһонуудта үндэһэлдэг румын-совет харилсаан социализмын, хүгжэлтэ дэбжэлтын ба эб найрамдалай хэрэгтэ алба хэнэ.

Советскэ Союз Румыниитай худалдаа наймаа хэхэ талаар түрүү һуури эзэлдэг юм. Соёлой, искусствын, гэгээрэлэй талаар харилсаа холбоомнай таһалгаряагүй үргэдэжэ байна. Уласхоорондын асуудалнуудаарнье СРР ба СССР эдэбхитэйгээр харилсана гэжэ «Скынтейя» газетэ тэмдэглэнэ.

КИМ ИР СЕНЭЙ МЭДҮҮЛГЭ

ПХЕНЬЯН. Империализмда эсэргүү, хани барисаанай ба эб найрамдалай түлөө журналистнуудай бүхэдэлхэйн конференцидэ хабаадагшадтай уулзалга дээрэ ТПК-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, КНДР-эй президент Ким Ир Сен үгэ хэлэхэдээ, мүнөө үедэ бусад оронуудта эсэргүү эзэрхэг ябуулга хэжэ, дайн дажарые үүдхэхэгүйн тула түрнмхэй ябуулгын ба дайн дажарай гол хүсэн болохо американ империализмда эсэргүүсэн тэмсэхэ гээшэ гол шухала зорилгомнай болоно гэжэ мэдүүлээ. Империалистнуудай, нэн түрүүн американ империалистнуудай харата ябуулгануудые зайсуулан сарахын түлөө, буу зэбсэгүүдээ бүгэдэ ниитэрээ бүрин хүсэдөөр хуряахын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэхэ гээшэ дэлхэйн арадуудай гол зорилго болоно гэжэ тэрэ хэлэбэ.

…ДАРХИ БАЙЛДААНАЙ 40 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

БУРЯАДАЙ СЭРЭГШЭД ХАБААДАЛСАА БЭЛЭЙ

бүлэглэлые хүреэлэн хюдаха түсэб табигдаһан байгаа.

Байлдаанудта шалтарһан хүсэ ехэтэ фашис дивизинүүд Курска дүхэриг тээшэ зорёо бэлэй. 50 дивизи (тэрэ тоодо 16 танкова ба моторизованно) эндэ суглуулагданхай һэн. «Тигр», «Пантерэ» гэһэн танкнуудай добтолгоор эхилхэ гэжэ булимтарагшад шиидхэһэн байгаа.

Совет Верховно Главнокомандовани дайсадай бодомжото түсэбүүдые ойлгохотойгоо сасуу уридшалан добтолгодо орохогүй гэжэ шиидэ. Оборона һайнаар эмхидхээ һаа, шиидхэхы сохилто хэһэн гитлеровецүүдэй бүлэглэлнүүдэй хүсэ тамирыень бууруулхабди гэжэ ойлгоо һэн. Удаань сагаа гээнгүй добтолгодо орожо, зэдэлээ бэлэй. Мянгаад үхэр буу, миномедууд нэржэ, танкнууд доотолжо мэдээ. Дэлисынгээ, хоёр талаһаа татагдаһан хүсэнэй талаар жэшээлэшэгүй ехэ — суута Курска байлдаан нигэжэ эхилһэн түүхэтэй. Курскһаа хойшоо, Ольховатка ба Поныреи шадар генерал Н. П. Пуховай командалга доро 13-дахи армиин сэрэгшэд дайсанай галзуу добтолгонуудта сохилто үгэжэ байгаа. Генерал И. В. Галаниной, генерал А. Г. Родиной, командалга доро 70-дахи, 2-дохи арминуудай сэрэгшэд үнэн шударгыгаар дайлалдаа. Генерал Руденкын агаарай 16-дахи арми шанга сохилтонуудаар дайсаниие мухардуулжа шадаһан юм.

Курска дүхэригэй урда хубида, Белгородһээ хойшоо анхабтар шанга тулалдаагаа дайсанда харюугай үхэлтэ сохилто үгэхэдэ болохо бшуу. Энэ бодомжоһоо уламжалан, Курска дүхэригтэ 250—300 километр зайда ямаршье добтолго даажа гараха аргатай оборона эмхидхэгдэһэн юм.

Курска дүхэригэй үргэн талмайе Түбэй ба Воронежско фронтнуудай сэрэгүүд (командалагшадынь К. К. Рокоссовский, Н. Ф. Ватутин) эзэлһэн байна. Эдэнэй ара талада генерал И. С. Коневой Степной фронт нөөсэ хүсэн болоо һэн. Фронтнуудай ниитэ хүтэлбэри маршалнууд Г. К. Жуковта, А. М. Василевскидэ даалгагдаһан юм. 20 мянган үхэр буу болон миномедтой, 3400 танктай, артиллерийскэ түхеэрэлгэнүүдтэй, 2172 самолёдтой 1,3 миллионһоо дээшэ солдадууд ба офицернууд — энэл даа Түбэй ба Воронежско фронтнуудай хүсэн, 1943 оной зун совет сэрэгшэд өөеэ хамгаалгада, добтолгодо урма зоригжолтойгоор бэлдээ һэн.

Июлиин 5-най үглөөгүүр Орёлһоо урагшаа, Белгородһээ хойгуур түүхэтэ байлдаануудай һүрөөтэ сууряан нууд болоһоор һэн.

Генерал И. М. Чистяковой, 6-дахи гвардейскэ, М. Е. Катуковой танкова 1-дэхи арминуудай сэрэгшэд дайсанай танкова добтолгодо сэхэ тулалдаһан байна.

Хэды гарза хохидолдо оробошье, дайсан шэнэ частьнуудые байлдаанда оруулһаар лэ һэн. Нарихан нэгэ участогта ехэ хүсэеэ элсүүлһэнэй удаа манай сэрэгүүдэй оборона хүдэр алхам 30—40 модоной зайда 7 үдэрэй туршада шурган орошоһон юм. Кочетовко, Прохоровко шадар генерал А. С. Жадовай 5-дахи гвардейскэ арми дайсанай сүмэрэн оролгые зогсоожо байна. Генерал С. А. Красовскиин агаарай сэрэгэй 2-дохи арми агаараар манай сэрэгүүдые эдэбхитэйгээр дэмжээ бэлэй.

Июлиин 12-то түүхэдэ үзэгдөөгүй танкова байлдаан Прохоровко шадар эхилээ һэн. Воронежско фронт нэмэлтэ хүсөөр абаһанай удаа дайсанай шурган ороһон танкова бүлэглэлые хатуу сохилтоор угтаа бэлэй. Генерал П. А. Ротмистровой гвардейскэ танкова 5-дахи арми байлдаанда оруулагдаа. Бүхэли үдэрэй туршада тулалдаан үргэлжэлөө, снарядууд, бомбонуудай тэһэрээнһээ, утаа униарай бурьялаанһаа газар тэнгэри хоёр ниилэһэндэл үзэгдэһэн юм.

Манай нютагай хүбүүн Владимир Бузинаевич Борсоевой командалһан танкнуудые хюдадаг артиллериин 1852-дохи полкын сэрэгшэд эдэ байлдаануудта нугаршагүй зориг габьяа, баатаршалга харуулһан байна. Б. Б. Борсоевой дайнда ами наһаяа алдаһанай удаа Советскэ Союзай Геройн үндэр нэрэ зэргэ олтогдоһон гээшэ.

Белгород — Харьков гэһэн шэглэлдэ Буряадай олон сэрэгшэд дайлалдаһан юм. Улаан Тугта, Суворовой ба Кутузовай ордента Забайкалиин, Харьковска стрелково 116-дахи дивизиин жагсаалда ахалагша лейтенант Николай Дансыранович Сордохонов ябалсаһан. Тэрэ стрелково 148-дахи полкын батальоной штабай начальнигаар, удаань шархатажа эдэгэһэнэй һүүлдэ гвардейскэ стрелково 41-дэхи полкын батальоной, 5-дахи гвардейскэ армиин 14-дэхи стрелково дивизиин командирай тушаалда дайлалдаһан байха юм. Дайшалхы габьяагай түлөө Улаан Одонор, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай II шатын орденуудаар, олон медальнуудаар шагнагдаа һэн. Полковой артиллериин взводой командир Андрей Иванович Назаров, 548-дахи стрелково полкын взводой командир Иван Васильевич Комов, энэл полкын батальоной санинструктор Иннокентий Давыдов гэгшэд Буряад ороной эрхим түлөөлэгшэд байһанаа дайнда гэршэлээ бэлэй.

Гвардейскэ, Сталинградска стрелково 93-дахи дивизиин бүридэлдэ манай нютагай хүбүүн, тагнуулшадай взводой командир Александр Семенович Халбаев шэн зоригой үльгэр жэшээ нэгэнтэ бэшэ харуулһан юм. Дайшалхы баатаршалгануудайнгаа түлөө тэрэ Улаан Одоной, Эсэгэ ороноо хамгаалгын II шатын орденуудаар шагнагданхай. Мүнөө А. С. Халбаев гвардиин майорой нэрэ зэргэтэй.

Стрелково курсантска 248-дахи бригадын старшина, тагнуулшан Куприян Алексеевич Мухоров июлиин 5-най һүни «хэлэ» баряад, командованидаа асарһан юм. Немецүүдэй бэлдэжэ байһан добтолго тухай плендэ абтагша шухала мэдээсэл дуулгаһан байна. Тагнуулшан Мухоров «Шэн зоригой түлөө» гэһэн медаляар шагнагдаа һэн.

Генерал Шумиловай гвардейскэ 7-дохи армиин бүридэлдэ 111-дэхи стрелково дивизиин 468-дахи полкын батальоной парторгоор политрук Доржи Дылыкович Зубаев Белгород—Харьков гэһэн шэглэлээр байлдаанудта хабаадаһан байна. Мүнөө Д. Д. Зубаев подполковник нэрэ зэргэтэй. Партийна үгын дүлэтэ уряагаар, өөрынгөө бодото жэшээгээр тэрэ сэрэгшэдые баатаршалгада зоригжуулдаг шадабаритай байгаа. Улаан Одоной, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай I ба II шатын орденууд, хэдэн медаль үбсүүень шэмэглэдэг.

Энэл армида гвардейскэ стрелково 81-дэхи дивизиин Александр Невскиин ордента стрелково 238-дахи полкын командирай орлогшын тушаалда гвардиин майор Родион Николаевич Яковлев дайлалдаһан юм. Подразделениинүүдтэ партийно-политическэ хүдэлмэри шадамар бэрхээр эмхидхэн ябуулдаг байгаа. Дайшалхы Улаан Тугай хоер, Эсэгэ ороноо Хамгаалгын дайнай I шатын, Улаан Одоной орденуудаар шагнагдаһан суутай.

Фашистнуудай Курск шадар эмхидхэһэн зар тунхагта добтолгонууд ингэжэ уг зорилгодоо хүргэгдэхэ хуби заяагүй байһан. Совет баатар сэрэгшэдэймнай дайшалхы зоригой ашаар «Цитадель» операци хумхиин тооһон, бэелүүлэгдэшэгүй хүсэл болоод һалаа бэлэй.

Ф. БУДАЖАБЭ,
гвардиин отставкада гараһан полковник.

(Эхиниинь. Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Эсэгэ ороноо Хамгаалгын дайнай I шатын ордента Орёл хото. Эндэ совет сэрэгшэдэй эрэлхэг зоригой хүндэлэлдэ түрүүшын салют үгтэһэн юм.
ТАСС-ай фотохронико.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ:

- Үнэр баян эхэнэр—ажалай түрүү зэргэдэ
- Гэр бүлын баяры бүхы нютагаараа тэмдэглэбэ
- „Хододоо байг лэ наран!"
- Будамшуугай почтоһоо

«ХҮН БОЛОХО БАГАҺАА» гэһэн бэшэг тушаа

АЖАЛДА ДҮРШҮҮЛХЭ—БИДЭНЭЙ УЯЛГА

Загарайн районой «Дружба» совхозой Хара-Шэбэрэй һүн һаалиин фермын һаалишан Екатерина Гамбуловна Абидуева олон жэлдэ амжалтатайгаар ажаллажа, 1982 ондо «Ажалай эрхим һаалишан» гэжэ нэрэ зэргэдэ хүртөөд, Москва СССР-эй ВДНХ-да ошоо һэн. Райсоведэй депутат Е. Г. Абидуева түрүү һаалишан байһаниа гадна, 13 хүүгэдые хүмүүжүүлжэ байһан Эхэ-Герой мүн. «Хүн болохо багаһаа» гэһэн бэшэг тушаа тэрэ өөрынгөө һанамжануудые манай корреспондентдэ хэлэжэ үгэһэн байна. Тэрэнэй хөөрөөнэй толилнобди.

Хүн болохо багаһаа... Буряад арадаймнай аман зохёолой абдарһаа абтаһан, хүн бүхэнэй сээжэдэ мэдээжэ болоһон гайхалтай һургаал үгэнүүд айхабтар гүнзэгы удхатай байна ха юм. Хара багаһаа гэхэдэ мал ажалда хүдэлжэ эхилээ һэм. Харин 1965 онһоо түрэл фермэдээ һаалишанаар ажаллажа байнаб. Үнгэрһэн эдэ жэлнүүд соо бүхы хүсэ шадалаа ажалдаа зорюулан, түрүү һаалишадһаа дуй дүршэл халан абажа ажаллаанабди. Манай коллективтэ хамтадаа 6 һаалишан, хоёр мал адуулагша тоологдоно. Бидэ жэлһээ жэлдэ, һараһаа һарада түйлаһан амжалтануудаа бахархан, сааһадаа бүри һайнаар, эхи хүрэмтэйгээр хүдэлхэ гэжэ оролдонобди. Малай үбэлжэлгын эгээл харюусалгатай хаһада район соогоо манай совхоз эгээл эхэ, һайн шанартай һү тушаагаа һэн. Энэ манай коллектив, бидэ өөрсэдые хубитай оруулһан даа омогорхонобди. 1981 ондо үнеэн бүриһөө 1700 килограмм һү һааха түсэбтэй аад, 1958 килограмм һү һаагаа һэм. Харин нёдондо үнеэн бүриһөө 2332 килограмм һүн һаагдаа гэхэ гү, али социалис уялгаа хоёр дахин шахуу үлүүлэн дүүргэә. Эдэ бүгэдэ амжалтануудаймни баярые хубаалдажа, саг үргэлжэ туһа хүргэжэ байдаг хүнүүд олон. Нэн түрүүн түрэл коллективтээ, фермын даагша Даши-Балбар Гомбоевто, парторг Вячеслав Зандраевич Жимбеевтэ ба бусад нүхэдтэ баярые хүргэхэ байнаб. Тиихэдэ үхибүүдни баһал ниилээд ехэ туһа хүргэжэ байдаг шуу.

Багаһаа хүдөө нютагта үдэһэн хүүгэд эхэ, эсэгэдээ, аха, дүүдээ хододоо туһалжа, ажалай дуй дүршэлтэй болодог. Манай бүлэ хамтадаа 13 үхибүүтэйбди. Хоёр жэлэй урда тээ минии нүхэр наһа бараа һэн. Гүрэн түрэмнай бидэнэй бүлэдэ ехэ туһа хүргэжэ, үхибүүдэймни «гарые ганзагада, хүлыень дүрөөдэ» хүргэжэ байна гэхэдэ, заахашье алдуу болохогүй. Түрэл партиингаа, Эхэ оронойнгоо халуун анхаралые хододоо мэдэржэ байдагбди. Эгээл ехэ басагамни Татьяна Николаевна, нүхэрэйнгөө нэрэ обогоор Сономдоржиева Хара-Шэбэрэйнгээ фермэдэ 2 жэлэй туршада тоо бүридхэгшөөр хүдэлжэ байна. Галина басагамнай партиин Загарайн райкомдо, Валентина хүүгэдэй яслида медсестрагаар, Валера энэ нютагтаа шофёр, Надежда Загарайда наймаалагшаар хүдэлдэг. Бэшэ үхибүүдни һурадаг. Мария Лариса хоёр багшанарай институтдай студентнүүд, Александр хүтэлбэрилхы кадрнуудай техникумэй һурагша, харин Леня Коля хоёр Загарайн дунда һургуулида һурана. Зоя Люба хоёрнай Хэжэнгын интернат дунда һургуулида хүмүүжүүлэгдэнэ. Эгээл одхон хүбүүн Лубсамнай 6 наһатай. Гүрэн түрын тэдхэмжэ дээрэ эбтэй эетэй, үнэр баян һуудагби. Үхибүүдэймни һайн һурадаг гэжэ һанахада, эдэ соомни баяр түрэдэг, эдэ багшанарта, хүмүүжүүлэгшэдтэ ута наһа, удаан жаргал, ажалдань амжалта хүсэхэ байнаб. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр үхибүүдтэ гансашье эрдэм шудалуулна бэшэ, ажабайдалтай, ажалай дуй дүршэлтэй танилсуулна, ерээдүйн мэргэжэлтэдые бэлдэнэ ха юм.

СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ гээшэ хүн бүхэнэй хэрэг. Тиимэһээ хүдөө ажахыда залуу халаанние бэлдэлгэ хадаа юрын хүдэлмэри бэшэ. Мүнөө һууриин тосхонуудаар хаа хаанагүй гоё һайхан клубууд, гэрнүүд, һургуулинууд, хүдөө ажахын барилганууд баригдажа байна. Эдэ хадаа залуу мэргэжэлтэдтэ зохид тааруу байдал олгохо, тэдэнэй эрилтэнүүдые дүүрэнээр хангаха гэһэн зорилгонуудые хараална бшуу. Манай коллективэй гэшүүд ерээдүйдэ пенсидэ гараха. Тиихэдэ залуу хүдэлмэришэд фермэдэ манай ерэжэ, хүдэлхэ бэзэ гэжэ найданабди. Нютагтамнай хоёр шэнэ байра ашаглалгада үгтэхэеэ байна. Гэбэшье манай фермын байра хуушаранхай. Малай шэнэ байра баригдаха аад, тэрэнэй барилгань зогсоогдошонхой. Шэнэ байратай болоо һаа, бишье пенсидэ гараашье һаа, саашадаа дуратайгаар хүдэлхэ һэм. Тиихэдэ манай тосхоной медпунктын байшан ехэ мууданхай. Инмэ байратай эмнэлгын газар хаанашье үгы ёһотой гэжэ һананаб. Бидэ олон үхибүүдтэй хүнүүд медицинын хүдэлмэрилэгшэдтэ оло дахин хандадаг гээшэбди. Гансашье би бэшэ, мүн манай нютагта Жамбаловтан баһал олон үри хүүгэдтэй, үнэр баян һуудаг. Студентнэр болоһон, һурадаг хүүгэдээ хүлеэхэдэш, автобус Добо-Ёнхорто хүрөөд, манай тосхондо ородоггүй. Районоймнай хүтэлбэрилэгшэд, манай совхозой директор нүхэр Кубышкин болон бусад нүхэд эдэ бүгэдэ асуудалнуудые һаяын сагта шиндхэхэ бэзэ гэжэ найдаха дуран хүрэнэ. Юундэ эдэ гол шухала асуудалнуудые дурданабиб гэхэдэ, түрэл нютагтамнай залуу хүдэлмэрилэгшэд олошорһой, тосхомнайшье һалбаран хүгжэһэй, ажалша хүнүүдтэ зохид һайн байдал байгуулагдаһай гэжэ хүсэгдэнэ бшуу. Ганса биишье бэшэ, һууринаймнай бүхы хүн нигэжэ сэдьхэнэ ёһотой гэжэ һананаб. КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он), мүн бусад Пленумүүдэй олон тогтоолнууд соо энээн тухай сэхэ хэлэгдэнхэй гээшэ.

Үхибүүдые багаһаань ажалда дүршүүлхэ, ажал хүүлэжэ һургаха гээшэ хүн бүхэнэй, бидэнэр — түрэлхидэй гол уялга гэжэ тоолоноб. Тиихэдээ би ганса хүдөө нютагта ажаллагты гэжэ уряална бэшэб. Хаанашье хүдэлхэдэ, ямаршье ажал тон хүндэтэй, хэрэгтэй гэжэ мэдэнэбди.

— Һурагты, дээдэ һургуулитай болоод ажаллахадаа, Эхэ орондоо бүри ехэ аша туһа хүргэхэ аргатайт, — гэжэ би өөрынгөө үхибүүдтэ ходо хэлэгшэб. Хүүгэдэйнгээ ажалдаа амжалта түйлахада омогорхон һуудагби. Эхэ бүхэн үхибүүдэйнгээ ажалаар һонирходог, омогорходог ёһотой. Харин үхибүүдни минии ажалаар баһал һонирходог, омогорходог юм. Үнгэрһэн хабар республикынгаа түрүү ажалшадтай хамта Венгри ошохо түлөөһэгүй путёвкоор шагнагдаа һэм. Энэ мэдээсэл үетэн нүхэдыемни, үхибүүдыемни ехэтэ баясуулаа бэлэй. Гүрэн түрэмнай ажалша хүниие ходо анхаржа, урмашуулжа байдаг гээшэ ааб даа. Нёдондо СССР-эй ВДНХ-да Москва ошожо, олон түрүү хүнүүдтэй уулзаа, дуй дүршэлөө хубаалдаа һэмди. Саашадаа бүри һайнаар ажаллаха, хүүгэдээ ёһотой совет эрхэтэн болгон хүмүүжүүлхэ, районойнгоо нийтын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаха гэжэ оролдоно бэзэб даа.

Б. ДЫМБРЫЛОВА
бэшэжэ абаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү һаалишан, Эхэ-Герой Е. Г. Абидуева.

М. ЛАВРЕНТЬЕВЭЙ фото.

ҮХИБҮҮД ЭБ НАЙРАМДАЛ ТУХАЙ ДУУЛАНА

Үхибүүдэй зунай амаралта эхилбэ. Пионернүүдэй, ажалай ба амаралтын лагерьнуудта хүүтэд үдэрнүүдээ хүхюу зугаатайтаар үнгэргэнэ.

Хамар Дабаанай энгэртэ Посольская станциин хажууда гайхалтай һайхан хуһануудай дунда «Орлёнок» гэжэ пионернүүдэй лагерь оршоһхой. Эндэ амаржа байһан үхибүүдэй шанга энеэдэн, шог зугаа замханагүй. Үхибүүд эбтэй эетэйгээр ажаһууна, амарна.

Үдэр бүхэндэ һонирхолтой хэмжээ ябуулганууд, нэрлэбэл, дуунай, хатарай конкурснууд, экскурсинууд, уулзалганууд, спортивна мүрысоонууд таһалданагүй. Унталгын дулаан корпусууд, клуб, стадион, нааданай талмай, амитадай булан үхибүүдэй сэнгэн амарха хэрэгтэ даалгагданхай. Илангаяа «Кузя» гэжэ нэршэһэн баабгайн бишыхан гүлгэн хүүгэдые хүлеэнэ. Тусхай участок дээрэ үхибүүд овощ ургуулна. Хүүгэдэй түрэһэн үдэрнүүдтэ зорюулагдаһан һайндэр болодог даа. Амтан пирогууд бэлдэгдэдэг, түрэһэн үдэрэй баяр ёһолол үнгэргэгдэдэг байна.

Лагериин начальник Г. П. Збавитель, ахалагша вожата Г. П. Громова, физкультурын багша А. Суворов, врач-педиатр В. С. Кащенко гэгшэд үхибүүдэй амаралтада ехэ анхарал хандуулна. Анханһаа тэдэнэр өөһэдөөшье энэ лагерьта амарһан байха юм.

— Манай «Орлёнок» лагерьта гоё даа! — гэжэ үхибүүд, мүн түрэлхидшье хэлэдэг болонхой.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Хүүгэд митинг дээрэ эб найрамдал тухай дуу дуулажа байна. 2. Аяншалгын үедэ.

П. БУРМАКИНАЙ
фототекст.

КОЛХОЗОЙ СТИПЕНДИАДУУД

ФРУНЗЕ. Республикын хүдөө ажахын институт дүүргэһэн Арман Сулайманобай хүдэлмэридэ эльгээгдэһэн тухай саарһанда танил адресынь бэшээтэй байба. Үшөө табан жэлэй саада тээ тэрэ дээдэ һургуулида ороходоо. институт дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр Наукатска районой «Бель-Урюк» колхоздо заабол бусахаб гэжэ мэдэжэ байгаа. Һуралсалай бүхы жэлнүүдтэ Арман тус ажахын стипендиат ябаа. Эрдэм мэдэсэтэй мэргэжэлтэн болоод, мүнөө тоонто нютагаа бусахань бшуу. Тэрээнһээ гадна, үшөө 100-гаад шахуу мэргэжэлтэн гэхэ гү, али институт дүүргэһэн долоодохи хүн бүхэн дипломтой болоод, гэр гэртээ бусанад.

Холын районуудта хүдөөгэй мэргэжэлтэдые тогтоожо хүдэлгэхэ асуудалые шиидхэхэдэнь, колхоз, совхозуудай дээдэ һургуулинуудтай сэхэ холбоо барисаатай байһанһаань нүлөөтэй. Һүүлэй жэлнүүдтэ институтда һурадаг ажахынуудай стипендиадуудай тоо дүрбэ дахин олошорһон байна.

(ТАСС).

РЕПОРТАЖ

ҺАЯЫН субботонуудай нэгэн һэн. Хэдэн үдэр шэнгээсэтэйхэнээр ороһон бороогой һүүлээр наран гаража шарашоод, Загаһата һууринай агаар айхабтар арюун һайхан, амилхада аргагүй хүнгэн гоё байба. Нютагай соёлой клубай дэргэдэ сугларһан хүн зон хүхюутэйнүүд:

—Яагаа энэмнай захилаар хэгдэһэндэл һайхан үдэр болобо гээшэб? Залуушуулнай энэ үдэртэл адли сэлмэг һайхан, тооһо шоройгүй ажабайдалтай байхань ха юм,ямар һайн юм,—гэжэ нэгэ эхэнэр дуугарба.

—Нээрээшье даа. Заргатай хүнэй шарай зүдэрүү, задатай басаганай хурим зүдэрүү гэлсэгшэ бэлэй гү? Хадамда гарахаяа байһан басаганай хуримай үдэр бороотой байбалнь, тиигэжэ хэлсэдэг байһан гээбы... Харин эдэ хоёроймнай гэрлэхэ үдэрынь гэрэлтэмэ һайханаар эрьен ерэбэл даа,— гэжэ нүгөөдэнь баяртайгаар дэмжэбэ.

Эдэ хоёр хүнэй хөөрэлдөөе дэмы эндэ дурдабагүйбди. Эдэмнай Загаһатын совхозой эрхим жолоошон Владислав Карпов эндэхи зохидхон басагадай нэгэн Димит Дашидондокова хоёрой инаг дураяа гүрэн түрөөр баталуулха, гэр бүлэ болохо гэһэн баяр ёһололдо уригдаһан хүнүүд гээшэ.

Чисааньн сомоной Соведэй гүйсэдком эндэхи хүдөөгэй клуб хоёрой хүдэлмэрилэгшэд хамтаржа, гэрлэхээ хүсэһэн хүбүүн, басаганай ёһололые клуб соогоо тэмдэглэдэг заншалтай болонхой.

ЖАРГАЛТА САГАЙ ҺАЙХАН ШЭНЖЭ

Хүдөөгэй соёлой байшан соо болоһон баяр ёһолол дээрэһээ

Владислав Димит хоёрой ёһололдо хабаадахаяа хүнүүд үдын 2 часта клубтаа сугларба. Клуб дотор хүгжэм зэдэлнэ. Хүрьгэн хүбүүнэй орожо ерэхэ үүдэнэй хажууда зогсожо байһан Цырегма Санжиевна Жалсанова (клубые даагша) сугларагшадта болохоёо байһан үйлэ хэрэг тухай мэдээсээд, гэрлэхэеэ байһан хүбүүндэ хандажа;

—Һамганшни болохо басагандаа зорюулан, арбан эгээл һайхан үгэнүүдые түргэ түргэн хэлэһэн хойноо энэ богоһо алхажа, басаганайнгаа баруун гарыень бариха эрхэтэйш,—гэжэ солгёохоноор хэлэжэрхибэ.

—Инагхамни, дуратайхамни, үнэтэйхэмни, алтанхамни, мухахамни..,—гэхэ мэтэшэлэн баяртай энеэдэн, хүхюу миһэрэл доро тэрэнь өөрынгөө сэдьхэлэй эгээл зохид, эгээл тааруу үгэнүүдые дурдаад, зал уруу орожо, басагантаяа золгобо. Залай тэгэндэхи столой саасылха, хуурайлха бүдүүд дэлгээтэй байна. Клубые даагша хүрьгэн болохо хүбүүе столдо дүтэлүүлжэ:

—Зай, манай Владислав, анхаралтайгаар намайе шагна,—гэбэ. —Шимнай һамга абабаш, үхибүүтэй болохош. Маматнай та хоёроо орхёод, магазинда ошобо һэн гэлэй. Харин баадин (нютагайхяар нарай үхибүүн) шангаар бархирба даа. Хуурайлха болоош. Харуула,—гэхэдэнь тойроод байгшад хүхилдэн энеэлдэбэ.

Энэ туршалгые удаань басаганшье гараба. Теэд хэниинишье хадаа шада боли «үхибүүгээ» хуурайлжа, мансылжа, даалгагдаһан уялгаяа дүүргэжэ шадаа.

Удаань саарһа данса нээгдэжэ, нэрэ обог хэлэгдэжэ, гэршэнэр баталжа, Карпов Владислав Михайлович Дашидондокова Димит Намжилдоржиевна хоёр үбгэ һамган хоёр болобо гэжэ соносхогдоод, гүрэнэй гимнын аялга доро алтан бэһэлигүүдээрээ андалдаба. Һүүлээрнь Карповтанда гэрлэһэн тухайнь үнэмшэлгэ барюулагдаба, амаршалгын үгэнүүд, һайхан үреэлнүүд

БУДАМШУУГА...

«ХАЛУУН УУРАЛ ХАҺАТАЙЛ...

Зэрэлгээтэ, зэлэ татаһан хонин һүрэгтэ Зэдымнай талаар дуулимхан нажарнай дуулаһаар ерэнхэй. Бутуула ногоон бултайжа, буурал хадануудаар нороорюо, тэдэнэй жалгаар түргэн горход урилданхай. Инмэ сагта, Будамшуу, танаа элдин нютагаарнай айлшалыт гэжэ урихал аад, ээ... нэгэл шалтагаанһаа дулдыдан, эгээ тиимэ эрхэгүй шахуу болонхойб. Ушар юуб гэхэдэ, урзанда жэлдэ танай урбуулан онгилжо, уран хурса гүүрһаараа дуран соогоо шүүмжэлһэн, яагааб даа, мүнөөхи яндахан баниимнай байд гээд лэ хаагдашана. Үнэхөөрөөшье, үргэн Зэдээр үдэр, һүнигүй яоаад, эсэжэ сусажа, эһэ тооһоо гүбихэ, үе мүсэеэ тэниилгэжэ, халуун ууралай хаһатайда амарха аргагүй байха гүбтэ даа. Хүлеэхэл болоот даа, хайшан гэхэб! Харин би энээхэн бэшэг соогоо ушар байдалыень богонихоноор удхалһуу.

Районоймнай түбэй ори ганса бани үнэтэйл, сэнтэйл юумэ һэн. Имагтал петропавловкынхид бэшэ, харин XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд толгой тооложо, гадна оршон тойронхи олон нютагууд—Булаг, Гэгээтэй, Сагаатай аад, үшөө Үшөөтэйн хүн зон амаралтын үдэрэй сэлгеэндэ сэлеэтэй үүдэн багтань золгожо, һонин һорьмойгоо мэдэлсэдэг бэлэй. Зүгөөр зүлгэ дээрэхи ногооной ургажа эхилхэ, Зэдын талаар мүноохил зэрэлгээнэй наадаха хаһада, хаалга үүдэндэнь хара суурга үлгэгдэшэдэг зантай. Хоног үдэрөөр бэшэ ааб даа; хоёр-гурба һараар... Али шалтагаанинь асуухадаш: «Заһаха. һэргээхэмнай», — гэһэн задарюун харюу соностохо. Үнгэрһэн зуншье баниин нэгэ таһагынь хаагдаһан аад, үбэл болохо үеэр нээгдэхэдэнь, одоолшье һаргама, һайхашаама гоё түхэлтэй болоо ёһотой гээд, маряан тагнан орожо харахадаа, урмаа хухаржа, унашан алдаа һэм: ханань хаана яһаа түгдэрхэй, будаг шэрэнь бутаржа унанхай. Инмэ «заһабарилгада» гүрэнэй хэды шэнээн мүнгэн гаргашалагдаад. хэнэй зузаан хармаан соо шэнгэнэ хаб— мэдэдэг һайб!

Үшөө нэгэ үзэсхэлэн тухай эндэ дуулгаһуу. Юуб гэхэдэ, хаалтатай баниемнай тойроод хада уулададал адли хара нүүрһэн дошонууд бодошоод, хабарай һалхинда хайша хайшаа хиидэжэ, шара элһээр хушуулжа, дуратай хүнэй олзо, дурагүй хүнэй нааданхай болошо байдагынь гайхалтай. Юун тиимэ юрэ бусын хада уулададал обоо хара нүүрһэн бии болоо гээшэб гэжэ одоо ши, Будамшуу, булайханаар һонирхоно ёһогойш. Хэлэһүү, ойлгуулһуу... Районой коммунальна предприятинуудай комбинадай даргын тушаалда һуун сасуугаа, хүндэтэ нүхэр С. Ц. Чойдонов нёдондо жэл 5-дахи ПТП-һээ табан томо машинай автомашина хүлһэлжэ абаад, 700—800 тонно үнэхөөроошье үнэтэ түлишэ асаруулаад, нигэжэ сэлгеэ Зэдын «сэнхир огторгой хушалтатай» дайдада бүүлгүүлжэрхёо бшуу. Тиигээд бүхэли үбэлдөө албанайнгаа кабинедэй сэнтэһэн сонхые арилган, арилган саһата тэрэ дошонууд дээрэһээ шагшага олон хүүгэдэй шаргаар наадажа сэнгэхые шагаан харан үнгэргөө юм. Теэд, Будамшуу, бодоод үзыш даа, хэндээ мүнөө хэрэгтэйб тэрэ нүүрһэн дошонууд? Ууралтайхан бани хүдэлнэ бэшэ. Хэзээ хүдэлжэ эхилхэб — гансал бурханай мэдэлэй.... Хабарай харалган һалхин үлеэ үлеэһээр, хахадыень Зэдын талаар жэлэжэрхихэл. Хоёрдохёор, ариг сэбэр, амитан зоной амилха агаар гэжэ бии бшуу, бү мартаял. Гурбадахяар, томо жэжэ илгаагүй тосхон һууринуудые болбосон түхэлтэй болгохо гэһэн сэхэ уялгатай мүнөөхи комбинадай дарганар энэ мэтэ дошонуудые өөһэдынгөө өөдэгүй һалан ябадалда хүшөө шэнгээр бодхоожо

СОНОСХ...

Улаан-Үдын медицинскэ училищ... дай һуралсалай жэлдэ үдэрэй отде... жэлнүүдтэ һургахаар һурагшадые ... Юрэнхы шэглэлэй медицинскэ сестр... жын хүүгэдэй эмхи зургаануудай м... ман жэлэй һургуули дүүргэгшэд аб... соо һураха, ород хэлээр, диктант бэ... жээр тушааха; фельдшер, акушер... шер (дунда һургуули дүүргэгшэд а... нүүдтэ 2 жэл 6 һара соо һураха)... мэргэжэлдэ 1 жэл 10 һара соо һур... лээр, литератураар сочинени бэшэх... шааха.

30 хүрэтэр наһатай хүнүүд абт...

Найман жэлэй һургуули дүүргэгш... лиин 31 болотор, дунда һургуули дү... тэ августын 14 болотор мэдүүлгэн...

Бүхы бүлэгүүдтэ августын 1-һээ ... та үнгэргэгдэхэ юм.

Һургуули дүүргэһэн тухай докуме... справка, 3Х4 сантиметр хэмжээнэй ... дэлдэг хүнүүдтэ ажалайнь дэбтэр... дүүлгэдэ хабсаргагдаха ёһотой.

Училищиин адрес: 670015, Ула... вагай үйлсэ, 13, телефониинь 3—3...

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Һайнаар хангалгын албан» —түрүү бэшэг. «Республикын ажалай эршэ»—мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Сагаан алтаяа» сэбэрээр абая. «Эмхитэйгээр эхилбэ» — Н. Кучумовай статья. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһан тематическа, арадай хиналтын материалнуудаар бүридхэгдэнэ.

Гурбадахи хуудаһанда. Курска шадар болоһон байлдаанай 40 жэлэй ойдо. «Гал дүлэн соогуур»—П. Коноревой статья. (ТАСС). «Ехэ мүрэн дээрэхи завод»—П. Стариковай статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Субботын үдэрэй галхан»

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр Улаан-Үдэдэ сэлмэжэ, бүрхэжэ байха. Багаханаар бороон орохо, аадарлаха. Баруун-урдаһаа секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Аадарай үедэ һалхин шангадаха. Һүниндөө 10—12, үдэртөө 23—25 градус дулаан байха.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55—«Элүүр энхэ байха гээл һаа (зүбшөөл, заабаринууд). 10.05 — «Чудеса без чудес». 10.35 — «Спортлотогой» 28-дахи тираж. 10.45 — «Түрэлхид. таанадта». 11.15 — «Овод». «Отец и сын» (3-дахи сери). 12.30 — «Москвичка» — телеклуб. 14.45 — «Альтернатива». Дэлхэйн эрдэмтэд ядерна аюулда эсэргүүсэнэ. Профессор С. П. Капица дамжуулга хэнэ. 14.45—15.00 — Забһарлалга. 15.00— «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 15.15 —«Радуга» гэжэ арадай творчество тухай уласхоорондын V фестиваль. Мозамбикын арадай хатар. 15.40—Джеймс Олдриджой творчество тухай. 16.30 — Москвагай Кремлиин комендатурын жэшээтэ оркестр. 16.50 — «Ты помнишь, товарищ...» 17.50 — Венын симфоническа оркестр И. Гайдный соль-мажор симфони гүйсэдхэхэ. 18.15—Политическэ шэнжэлэгшэ Л. А. Вознесенскиин хөөрөөн. 18.45 — «Хани барисаан» — тележурнал. 19.45—«Ан амитадай байдал». 20.45 — «Мерседес» уходит от погони»—уран һайханай фильм. 22.00—«Время». 22.30 — «Дуун-83». 24.00 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Спартак» — «Нистру» (2-дохи тайм). 00.45 — һүүлэй һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Элүүр энхэ байха гээл һаа» (Зүбшөөл, заабаринууд). 9.30 —Баримтата фильмүүд. 10.05 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 10.35 — «Бидэ БАМ баринабди». 11.05 — «Карьяла» ансамбль хатарна. 11.35— «Баримтата экранда кино-хабсаралга». 12.10 — Украинын ТВ-эй программа. 13.40—Залуу гэр бүлын клуб. 14.55 — Театрай афишын дэргэдэ. 15.55 — «Юун? Хаана? Хэзээ?». 17.15— Хүгжэмтэ киоск. 17.45—«А ну-ка, девушки!» — медсестрануудай конкурс. 19.45—«Агуухэ арадай үнэн хэрэг» — олон серитэй баримтата телефильм. «Коммунистнар» (1-дэхи фильм). 20.45 — Уласхоорондын шэнжэлэл. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Златорогий олень» — мультфильм. 21.15 — «Элүүр энхэ байлга». 22.00—«Время». 22.30 — «Директор» — уран һайханай фильмын 1, 2 серинүүд.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36 2-63-86 советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21 2-57-63, информации—2—60—91, переводов—2-54-93 писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 выпускающие—2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54

Республиканская типография ... ственного комитета Бурятской ... делам издательств полиграфи... ной торговли. г. Улан-Удэ, ул. ... Н-03519. Заказ № 158.